

Seinäjoki

Arviointi- kertomus

2019

SISÄLLYSLUETTELO

1. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta	3
2. Arviointikertomuksen 2018 havaintojen jälkiseuranta.....	4
3. Seinäjoen kaupunkistrategia.....	11
4. Taloudellinen tilanne.....	14
Talouden tasapainotus.....	14
Tuloslaskelman tarkastelu.....	15
Rahoituslaskelman tarkastelu.....	16
Taseen tarkastelu.....	17
Investointien tarkastelu.....	19
Vastuusitoumusten tarkastelu.....	20
5. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen	21
5.1. Konsernipalvelut	22
5.2. Sosiaali- ja terveystoimiala.....	23
5.3. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala.....	25
5.4. Kaupunkiympäristön toimiala.....	27
5.5. Elinvoiman ja kilpailukyvyn toimiala.....	28
5.6. Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitos.....	29
6. Vuoden 2019 arviointikohteet	30
6.1. Asemanseudun hanke.....	30
6.2. Kaupunkiympäristön toimialan tulosalue toimitilat.....	32
6.3. Seipark Oy.....	35
6.4. Seinäjoen kaupungin erikoissairaanhoidon menot: tehdyt toimenpiteet ja tulokset.....	38
6.5. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan tulosalue varhaiskasvatus.....	41
6.6. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen: hyvinvointikertomus 2017-2020 ja hyvinvointiraportti 2018.....	43
6.7. Seinäjoki Areena Oy.....	46
6.8. Materiaalihallinto: hankintojen kilpailutukset ja sopimukset.....	48
7. Yhteenveto.....	51
Allekirjoitukset.....	52

1. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta

Kuntalain mukaan kaupunginvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Kuntalain 121 §:ssä määritellään tarkastuslautakunnan tehtävät. Tarkastuslautakunta antaa kaupunginvaltuustolle kullakin vuodelta arviontikertomuksen, jossa esittää arvioinnin tulokset. Arviontikertomus käsitellään kaupunginvaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta ja kaupunginhallituksen kautta edelleen asianomaisilta toimielimiltä ja viranhaltijoilta selvitykset niistä toimenpiteistä, joihin se aikoo ryhtyä arviontikertomuksessa esitettyjen johtopäätösten sekä havaintojen ja suositusten perusteella.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu kahdeksan jäsentä, joille jokaiselle valitaan henkilökohtainen varajäsen. Tarkastuslautakunnan jäsenet 12.6.2017 alkaen on lueteltuna taulukossa 1. Tarkastuslautakunnan asioiden valmistelijana, esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut tarkastuspäällikkö Kati Keskinen ja 24.4.2019 alkaen viransijaisena tarkastuspäällikkönä Margit Tammelin.

Vuoden 2019 toiminnan ja talouden arviointia varten lautakunta on pitänyt 11 kokousta. Tarkastuslautakunta on noudattanut työssään ohjeellisena valtuustokaudeksi

laadittavaa arviointisuunnitelmaa, jota on tarkennettu vuosittaisilla työohjelmilla. Tarkastuslautakunnan suorittama arviointi perustuu pääosin valtuuston asettamiin tavoitteisiin, tilinpäätökseen 2019, toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiin, arviointikohteiden antamiin selvityksiin sekä tilintarkastajan raportointiin.

Seinäjoen kaupungin tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, KHT Ari Lehto ja sopimussyhteyshenkilönä JHT, HT Tuomas Mettomäki.

Taulukko 1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano 2017-2021

VARSINAINEN JÄSEN

Wallin Harry, puheenjohtaja
17.6.2019 asti
Heikkilä Aarne, puheenjohtaja
18.6.2019 alkaen
Luhtala Jesse, varapuheenjohtaja
Haapaniemi Mari
Kantokoski Jani
Lintala-Vasanko Liisa
Manninen Anneli
Martikkala Juhani
Nikkarikoski Päivi

VARAJÄSEN

Heikkilä Aarne,
17.6.2019 asti
Wallin Harry
18.6.2019 alkaen
Reijo Pitkäkoski
Knaapila Noora
Koivupuisto Sulo
Västi Ritva
Toivanen Maarit
Korpela Jouni
Lozovaya Mila

2. Arviontikertomuksen 2018 havaintojen jälkiseuranta

Seinäjoen kaupunginhallitus antoi 28.10.2019 selvityksen arviontikertomuksessa 2018 esitetyistä havainnoista, mikä on luettavissa taulukosta 2. Seuraavassa esitetään pääkohdat joistakin saaduista vastauksista.

Kaupunkistrategian taloudelliset tavoitteet koskien vuosikatetavoitetta ja velkaantumisen pysäyttämistä eivät toteutuneet. Kaupunginhallituksen vastauksen mukaan vuoden 2020 talousarvioehdotuksessa keskeisellä sijalla on talouden merkittävä tasapainottaminen, joka jatkuu taloussuunnitelmakaudella 2021–2023 samalla kun toimintaa strategian mukaisesti uudistetaan. Kaupungin talouden strategiset tavoitteet näkyvät talousarviossa tulopohjan vahvistumisena, palveluiden toimintamenojen hillitsemisenä, investointien jaksottamisena pidemmälle aikavälille tulojen kasvun mukaisesti mittaamalla ja yhteistyönä talouden tasapainottamistomissa Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa.

Kaupunginhallituksen vastauksen mukaan velkaantumisen kasvu on saatava taittumaan. Taloussuunnitelmakaudella 2021–2023 strateginen tavoite on velkaantumisen kääntäminen positiiviseen suuntaan, mihin tarvitaan noin 10 milj. €:n vuotuisia ylijäämisiä tuloksia.

Elinvoiman ja kilpailukyvyn toimiala on ottanut pilotina käyttöön vuoden 2020 talousarviossa uudistetun tavoitteiden esitysmallin, mistä on todettavissa yhteys kaupunkistrategiaan. Tavoitteena on, että vuoden 2021 talousarviossa kaikilla palvelualueilla sekä strategia-

että asiakaslähtöisyys näkyy mahdollisimman vahvasti tavoiteasetannassa.

Henkilöstöjaoston päätöksellä toteutetut muutokset sairauspoissaolojen oimailoituskertoihin sekä varhaisen tuen mallin mukaiseen keskusteluun ovat tuottaneet toivotun tuloksen vähentäen sairauspoissaolojen määrää. Vähennystä on tapahtunut jokaisella toimialalla.

Sosiaali- ja terveystoimialan tulosalueella sosiaalityö on asetettuihin tavoitteisiin vastaamiseksi lisätty määrällisiä työntekijöitä lapsiperheiden sosiaalipalveluihin ja yksi vakituinen sosiaalityöntekijä lastensuojeluun sekä aikuissosiaalityöhön. Sosiaalityön vetovoiman vahvistamiseksi on henkilöstöjaosto myöntänyt ylimääräisen palkanlisän lastensuojeluun koskien henkilöstöryhmiä, joissa on työvoimavajasta. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt määrärahan perhepalvelukeskus Aallokon suunnittelun käynnistämiseksi ja kaupunginhallitus on nimittänyt suunnittelutoimikunnan.

Ikäihmisten palvelujen tulosalueen toimesta on tehty useita tarkastuskäyntejä tehostetun palveluasumisen yksiköihin. Todettujen havaintojen johdosta yksiköihin on lisätty henkilöstöresursseja ostopalvelusopimusten mukaisesti.

Taulukko 2. Kaupunginhallituksen selvitys arviontikutormuksen 2018 havaintoihin

Arviontikutormus 2018	Kaupunginhallitus
Seinäjoen kaupunkistrategia Kaupunkistrategian 2018–2025 taloudelliset tavoitteet koskien vuosikatetavoitetta ja velkaantumisen pysäyttämistä eivät toteutuneet vuonna 2018 eivätkä tule talousarvion 2019 ja taloussuunnitelman 2020–2022 mukaan toteutumaan taloussuunnitelmakaudella. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkistrategia sisältää ristiriidan taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden välillä. Talouden kehityksen suunta on huolestuttava ja vaatii välitöntä reagoitua. Päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestävään kehitykseen ja strategisten tavoitteiden tulee olla linjassa taloussuunnitelman kanssa. Tarkastuslautakunta toivoo toimintakertomuksen sisältävän laajemmin kaupunkistrategian toteutumisen analysointia arvioinnin suorittamisen tueksi. Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, täten talousarviossa asetettujen tavoitteiden linkittyminen Seinäjoen kaupunkistrategiaan tulisi esittää selkeämmin.	Hyväksytty kaupunkistrategia ohjaa toimialojen budjettointiprosessia ja tavoiteasetantaa sekä palveluissa että investoinneissa. Vuoden 2020 talousarvioehdotuksessa on keskeisellä sijalla se, että kaupungin taloutta merkitävässä määrin tasapainotetaan, jotta saadaan toiminta kestävämmälle pohjalle, jotta laatuun voidaan panostaa ja kasvukaupungin haasteisiin voidaan vastata pidemmälläkin tähtäimellä. Kaupunkistrategian strategiset painopisteet ovat: Yrittäjyys, kaupunkiympäristö, palvelut, elämäni Seinäjoki ja hyvän johtamisen Seinäjoki. Kaupungin talouden tavoitteet on kirjattu seuraavasti: Kaupungin tavoitteena on talouden tasapaino, joka saavutetaan tulopohjaa vahvistamalla, toimintamenojen kasvua hallitsemalla, palvelujen tuottavuutta parantamalla ja investointitaso tulo-rahoituksen mukaiseksi mitoittamalla. Palveluissa huomiota halutaan kiinnitettävän tulosyksiköiden tavoiteasetantaan ja siihen, että palvelut tuotetaan tehokkaasti mutta myös vaikuttavasti. Myös sitä korostetaan tavoitteet johdettu kaupunkistrategiastamme. Vuoden 2020 talousarvioehdotuksessa vuosikate 20,8 milj. euroa kattaa poistot ja tilikauden tulos on +28.000 euroa. Nettoinvestoinneissa strategian mukaisesti tavoitellaan lähemmäksi noin 30 milj. euron vuotuista tasoa, kun aiemmin investointitaso on ollut noin 40 milj. euron tasolla. Nettoinvestoinnit (kaupunki ja liikelaitos) vuonna 2020 ovat 33,8 milj. euroa, mikä sisältää myös vuodelta 2019, tiedossa olevat siirtyvät investoinnit, ja sen että investointeja on jaksotettu pidemmälle ajalle. Tasapainotustyö ja kestävä talouden pitäminen mukana jatkuu 2021–2023 samalla kun toimintaa strategian mukaisesti uudistetaan. Tavoitteena on vuosikatetaso n. 30 milj. euroa ja tilikauden tuloksiksi suunnitelmakaudella kohti +10 milj. euron tasoa.

Arviontikertomus 2018

Kaupunginhallitus

Taloudellinen tilanne

Seinäjoen kaupungin talous kehittyi vuoden 2018 aikana heikompaan suuntaan. Seinäjoen kaupunki ylittää kuntalain mukaisista neljästä kriisikuntakriteeristä kaksi. Tunnuslukuista on todettavissa, että niin menojen kattamiseen kuin vieraan pääoman lyhentämiseen on jouduttu ottamaan lisälainaa. Korkokehitys on ollut maltillista, mutta odotettavissa oleva korkotason nousu muodostuu rahoitettavaksi tulevina vuosina. Kaupungin talous ei myöskään kestäisi takausvastuiden mahdollista realisoitumista, tosin riski takausvastuiden realisoitumiseen nähdään erittäin pienenä. Tilinpäätöshetken rahavaroilla katetaan toiminta 1,8 päiväksi (1,6 päiväksi tilinpäätöshetkellä 31.12.2017). Kassan riittävyys on erittäin kireä ja vaatii tiukkaa kassanhallintaa, jotta kaupungin velvoitteet saadaan suoritettua. Kaupungin rahoitustuotoista 93 % muodostuu kaupungin tytäryhtiöiltä perittävistä korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista.

Seinäjoen kaupungin ja kaupunkikonsernin lainakannan kasvu on jatkunut voimakkaana sekä erottuu vertailukaupunkien asukaskohtaisesta lainakannasta. Kehitys on jatkunut useamman vuoden ajan. Merkittävien syy velkaantumisen kasvuun on investointitason kasvu. Myös kaupungin toimintamenot ovat kasvaneet tulokehityksen pysyessä edellisen vuoden tasolla.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan velkaantumiskehitys tulee saada hallintaan. Kaupunkistrategiassa ja päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestäväan kehitykseen.

Kaupungin talouden strategiset tavoitteet näkyvät myös talousarviossa todennetuissa tasapainottamistoimissa. Tämä koostuu monesta eri tekijästä, mm.:

1. tulopohja vahvistuu kasvukaupungissa verokertymien myötä ja mm. valtionosuuspalautukset kunnille 2020. Lisäksi sitä vahvistetaan (vuotuiset osingot, maksut, valtionavustukset esim. investointeihin ja kehittämiseen) sekä panostamisessa elinvoimaan,
2. palveluissa toimintamenoja hillitsemällä edetään kohti noin +3 %:n vuotuisia tasoa, mikä tukisi talouden tasapainotustoimia käyttötalospuolella. Vuoden 2020 talousarviossa toimintakate on +4,6 %, kun se kuluvana vuonna 2019 on ollut n. +6–7 % kasvua vrt. ed. vuoden vastaavaan,
3. yhteistyö talouden tasapainottamistoimissa ja kehittämisessä sairaanhoitopiiriin kanssa, jossa menojen kasvu tällä hetkellä reilusti yli 10 % vrt. ed. vuoden vastaavaan aikaan. Se on kestävä taso, ja tarvitsee suunnan muutosta. Sairaanhoitopiiri on myös itse käynnistänyt tasapainottamistoimet.
4. nettoinvestointitasoa jaksotetaan pidemmälle aikavälille tulorahoituksen mukaiseksi mitoittamalla. Käytännössä tämä merkitsee myös jaksottamisen ohella sitäkin, että haetaan aktiivisesti valtionavustuksia ja yrityksiä/ julkisoikeudellisia yrityksiä mukaan kaupungin investointeihin. Konsernilainojen sijasta suositetaan yhä enemmän takausmenettelyä.

Seinäjoen kaupungin talouden kurssia on käännettävä ajoissa vahvemmalle uralle. Käytännössä työ on käynnistetty ja se jatkuu tervehdyttämistoimina lähivuosinakin. Kaupungin talouden tasapainottaminen merkitsee sitä, että tulosalueet eivät voi saada merkittäviä lisäresursseja käyttötaloudenmenojen varten. Palvelutuotannon tehostamista, palveluissa priorisointia ja sopeuttamista tulee tehostaa ja jatkaa. Tärkeää, että tehdään myös uudella tavalla, tarkastellaan myös rakenteita uudistettaessa ja että myös digitalisaation mahdollisuuksia hyödynnetään.

Taseessa kumulatiivista ylijäämää on tällä hetkellä +35,8 milj. euroa ja kaupunkikonsernilla +113 milj. euroa. Vuoden 2019 alijäämäinen tulos syö kuitenkin emokaupungin kumulatiivista ylijäämää n. 15 milj. euroa, pahimmillaan jopa enemmänkin. Sen sijaan kaupunkikonsernin tuloksesta odotetaan positiivista.

Lainat vuonna 2020: Seinäjoen kaupungin lainamääräennuste n. 312 milj. euroa eli 4.875–4.999 €/as, tässä lisäystä vuoteen 2018 verrattuna n. +250–350 €/as.

Arviontikertomus 2018

Kaupunginhallitus

Konsernilainat myös kasvussa, vuonna 2020 ylittyy 9.500 € / asukas. Velkaa on kertynyt merkittävästi yli valtakunnan keskiarvon. Myönnettyt lainat on kokonaisuudessaan käytetty investointeihin. Lainoista antolainoja tytäryhtiöille n. 120 milj. euroa on käytetty konsernin investointeihin ja näistä tulee kaupungille tuloja: mm. osinkoja tytäryhtiöiltä, mm. Seinäjoen Energialta. Rahoitusmenot ovat n. -1,6 milj. euroa ja tulot n. +8,5 milj. euroa. Lisäksi Seinäjoella on huomattavaa omaisuutta (esim. oma energiayhtiö) sekä jatkuvaa tulovirtaa myös tuloissa kasvun myötä.

Lainanhoitokate kaupunkikonsernitasolla on se kriisikuntakriteeri, joka on vaarassa toteutua Seinäjoella. Muutoin talous on kestävämmällä pohjalla eikä muilta osin kriteeristö ole toteutumassa edellyttäen, että käyttötalouskehitys kääntyy pysyvästi suotuisammalle tasolle. Omin toimin velkaantumisen kasvu on saatava taittumaan lähivuosien aikana ja kääntymään siitä alenevaksi. Käytännössä jo taloussuunnitelmaakaudella 2021–2023 strateginen tavoite on velkaantumisen kääntyminen positiiviseen suuntaan, mihin tarvitaan noin +10 miljoonan euron vuotuisia tilikauden tuloksia. Tavoite on, että lainamäärän kehityksessä edetään kohti tasoa 4000 euroa/asukas emokaupungin osalta ja mahdollisuuksien mukaan myös kaupunkikonsernin osalta kohti 8000 euroa/asukas vuoteen 2025 mennessä.

Kaupungin konserniyhtiöiltä saamista korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista voidaan todeta, että nämä erät eivät sisällä erityistä taloudellista riskiä konserniyhtiöiden tämän hetkisen hyvän taloudellisen tilanteen vuoksi. Korkotason mahdollinen nousu on huomioitu, vaikka se ei olekaan tällä hetkellä ennusteiden mukaan todennäköisin skenaario. Korot myös pidemmät ovat miinusmerkkisiä tai lähellä nollaa. Riskiin korkojen noususta on varauduttu lainasalkun monipuolisuudella ja suojauksin johdannaisilla tai kiinteillä koroilla. Lainasalkussa korkosuojattua tai johdannaissopimuksilla suojattua rahoitusta on n. 50 %. Näillä korkosuojauksilla on vaihtuva korko muutettu kiinteäksi koroksi. Lainasalkun rakenteen voi arvioida olevan tasapainoinen ja siinä pystytään hyödyntämään tämän hetkisiä negatiivisia rahoituksen korkoja. Vaihtoehtoisia rahoitusmalleja pohditaan. Tärkeää olisi tulevaisuudessa myös saada valtio mukaan suurimpiin kaupunkeihin investointeihin osarahoituksella samoin yksityisiä tai julkisoikeudellisia yrityksiä. Myös leasing-rahoitusta mietitään esim. kalustohankinnoissa ja tietyissä investoinneissakin hyödynnettäväksi enenevissä määrin yhtenä rahoituskeinona omaan taseeseen tehtävän lainarahoituksen sijasta.

Kaupungin kassa on strategisesti pienellä tasolla, sillä kuntatodistuslainaa saa tällä hetkellä rahoituslaitoksilta miinuskorolla ja näköpiirissä ei ole merkittävää muutosta tähän. Ei ole kannattavaa pitää suurta kassaa. Kaupunki saa lyhytaikaista lainaa varmuudella, edullisesti. Lyhtyaikaisten lainojen limiittiä kaupunginhallitus esittää valtuustolle nostettavaksi limiittiä 120 miljoonaan euroon 11.11.2019, jolloin ei ole vaaraa, että maksuvalmius missään kohdin vaarantuisi.

Arviontikertomus 2018

Kaupunginhallitus

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen

Tavoitteiden tulee Kuntaliiton suositusten mukaan olla määrällisesti ja laadullisesti mitattavissa. Toteutumisvertailun osuus tilinpäätöksessä sisältää toimintavuoden yleistä sanallista kuvausta eivätkä tavoitteet ole pääosiltaan mitattavissa olevia ja siten toteutumisen, vertailukelpoisuuden ja kilpailukykyisyyden tunnistaminen ja arviointi on haastavaa. Onnistumiset ja toisaalta tavoitteesta jäämiset eivät erotu.

Vuodelle 2019 laaditun talousarvion rakennetta on muutettu tavoitteena tiivistää esittämistapaa sekä kehittää mittaristoja. Tarkastuslautakunta edelleen suosittelee talousarviorakenteen kehittämistä siten, että:

- strategiset tavoitteet linkitetään selkeämmin kaupunkistrategian mukaisiin tavoitteisiin, esimerkiksi laatimalla talousarvioon erillinen strategiaosa,
- operatiiviset tavoitteet rajataan olennaisimpiin toimintoihin ja vuositavoitteisiin ja
- tavoitteelle määritellään tavoitearvo, johon tavoitteen toteutumista verrataan.
- Tavoitteiden esitystavan tulee olla tilinpäätöksen lukijalle informatiivinen ja arvioitavissa oleva.

Lisäksi tarkastuslautakunta kaipaava analyysiä, mikäli asetettua tavoitetta ei ole saavutettu, jotta tunnistetaan mahdolliset kehityskohteet ja parannustoimenpiteet – mikä edesauttoi tavoitteen saavuttamista ja toisaalta mitä voitaisiin jatkossa tehdä paremmin.

Hyväksytty kaupunkistrategia ohjaa toimialojen budjetointiprosessia ja tavoiteasetantaa sekä palveluissa että investoinneissa. Vuoden 2020 talousarvio vastaa näihin tavoitteisiin, mutta edellyttää hyvää johtamista ja tiukkaa seuranta. Asiakaslähtöisyyttä ja vaikuttavuutta pidetään tärkeänä. Uusia tapoja toimia mm. digitalisaatiota ja rakenteellisiakin uudistuksia palveluissa halutaan edistää, ympärillä oleva muutos haastavat uudistumaan. Tavoitteissa läpileikkaavana teemana halutaan korostuvan asiakaslähtöisyys ja vaikuttavuus, ja että asetetut tavoitteet ovat mitattavia ja johdettu kaupunkistrategiasta.

Vuonna 2020 Elinvoiman ja kilpailukyyn palvelukeskus pilotoi Seinäjoen kaupungin uudistusta kohti strategialähtöisempää talousarvion toteutusta. Tavoitteena, että vuoden 2021 talousarviossa kaikilla palvelualueilla näkyy strategialähtöisyys ja asiakaslähtöisyys mahdollisimman vahvasti tavoiteasetannassa. Myös nk. liikennevalot otetaan käyttöön tavoitteiden seurannassa selkeyttämään (sininen/vihreä = toteutuu, keltainen = toteutuu osin, punainen = ei toteudu). Uutena pilotoidaan vuonna 2020 myös rakennusinvestointien vaikuttavuuden arviointia (mm. tulot, vaikutus käyttötaloudelle, hyötyvaikutukset, kiireellisyys) euro-määrän rinnalla. Vuodesta 2021 lukien on tarkoitus ottaa käyttöön vaikuttavuusarvio eurojen rinnalle kaikkiin investointeihin.

Seinäjoen Kaupunginteatteri Oy

Seinäjoen kaupungin omien ja vierailuesitysten katsojamäärä 47 616 jäi hieman alle valtuuston asettaman tavoitteen 50 000 katsojaa.

Kaupunginteatterin katsojamäärä jäi hieman alle tavoitteen. Teatterin Alvar-näyttämön tekniikkaa uudistettiin, minkä vuoksi teatterin suurin sali oli poissa käytöstä osan vuodesta. Korvaavajana käytetty nuorisotalon teatterisali on huomattavasti pienempi, mikä vaikutti suoraan katsojamääriin.

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitos

Seinäjoen Paloaseman uudet toimitilat tarjoavat ajanmukaiset ja turvalliset tilat toimia. Toimipaikan muutos kuitenkin nosti toimintavalmiusaikaa Seinäjoen keskustan alueelle määritellylle I-riskialueelle.

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitos on käsitellyt toimintavalmiusaikaan liittyvän tapahtuneen riskiluokitusmuutoksen johtokunnassaan ja tehnyt myös asianmukaisen selvityksen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle. Toimintavalmiusajat Seinäjoen keskustassa on analysoitu ja ne ovat palvelutasopäätöksen mukaisesti kunnossa.

Arviontikertomus 2018

Kaupunginhallitus

Henkilöstöpalvelut

Seinäjoen kaupungin henkilöstön keskimääräinen sairauspoissaolo työntekijää kohden on alle kuntatyöntekijäntien vertailuarvon, mutta huomiotavaa on sairauspoissaolojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna, joka oli noin 20 %. Henkilöstöjoaston päätösten mukaisesti vuonna 2019 rajoitettiin oimailoituksella pidettävien sairauslomien määrää sekä alennettiin varhaisen tuen mallin mukaiseen keskusteluun johtavien sairauslomapäivien määrää. Tarkastuslautakunta suosittelee seuraamaan toimenpiteiden vaikutusta sairauspoissaoloihin sekä edelleen kehittämään ennaltaehkäisevien toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Henkilöstöpalveluissa on seurattu tiiviisti kuukausittain sairauspoissaolojen kehitystä. Viimeisimmän tilaston mukaan 1–9 / 2019 koko kaupungin sairauspoissaolot kalenteripäivinä ovat vähentyneet 778 kalenteripäivällä verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. Vähennystä on tapahtunut jokaisella toimialalla. Syykoodeittain tarkasteltuna vähennystä on tapahtunut eniten terveydenhoitajan todistuksella myönnettyissä sairauslomissa (-1 353 kalenteripäivää), sairauslomissa omalla ilmoituksella (-553 kalenteripäivää) ja osapalkkaisissa (2/3) sairauslomissa (-620 kalenteripäivää). Ainoastaan lääkärintodistukseen perustuvat sairauslomapäivät ovat kasvaneet (+1 904 kalenteripäivää). Henkilöstöjoaston päätöksellä toteutetut muutokset oimailoituskertoihin ja varhaisen tuen keskusteluun johtavien sairauslomapäivien vähentäminen ovat tuottaneet toivotun tuloksen.

Sosiaali- ja terveystoimialan tulosalue sosiaalityö

Sosiaalityön tulosalueen lastensuojelun yksikössä on jääty määrätavoitteesta lastensuojeluilmoituksen palvelutuksen arvioinnin määrärajan osalta. Tavoitteesta jääminen johtuu pääasiassa resurssipulasta pätevistä sosiaalityöntekijöistä. Resurssipula aiheuttaa jonoa ja viivytyksiä myös aikuissosiaalityön yksikössä. Suositeltavaa olisi kehittää niin kunta-alan sosiaalityön kuin Seinäjoen kaupungin vetovoimaa sekä tehostaa rekrytointitoimenpiteitä.

Valtakunnalliset lastensuojelun selvitysraportit suosittelivat muun muassa lasten ja perheiden kohtaamista kokonaisuutena sekä yhteisten palvelujen ja niihin sisältyvän yleisen tuen järjestämistä elämäntulon myötä jatkuvana prosessina. Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään peruspalveluiden yhteistä toimintatila, jossa perheelle on mahdollista antaa kokonaisvaltaista palvelua.

Sosiaalityön tulosalueella on kiinnitetty huomiota määrätavoitteiden ja palvelutarpeen arvioinnin osalta työn sisäisten järjestelyjen kehittämällä ja lisäämällä määrätavoitteista resurssia lapsiperheiden sosiaalipalveluihin ja vuoden 2019 osalta yhden vakituisen sosiaalityöntekijän lisäyksellä lastensuojeluun sekä aikuissosiaalityöhön. Vetovoimatekijöiden osalta henkilöstöjoasto on myöntänyt lastensuojeluun ylimääräisen palkanlisän koskien henkilöstöryhmiä, joissa työvoimavajasta.

Lapsiperheiden peruspalvelujen osalta on jatkotyöstetty Seinäjoen perhekeskusmallin rakentamista. Työskentelyä hidastaa Perhekeskus Aallokon suunnittelun ja rakentamisen viivästyminen.

Sosiaali- ja terveystoimialan tulosalue terveydenhuolto

Tarkastuslautakunta suosittelee, että uuden terveyspalvelukeskuksen rakentaminen saataisiin pikaisesti vauhtiin. Suunnittelussa on suositeltavaa ottaa mukaan myös käyttäjä.

Seinäjoen sairaansijamäärä on nykyisellään riittävä, mutta paikkoja ei ole varaa vähentää. Väkiluvun ennustettu kehitys tulee ottaa huomioon sairaansijojen määrässä.

Vertailukaupunkeihin verrattuna perusterveydenhuollon kustannustaso on Seinäjoella edullisella tasolla, kun erikoissairaanhoitoon kustannustaso on vertailusairaanhoitopiirien keskiarvotasolla. Tarkastuslautakunta suosittelee analysoimaan syytä erikoissairaanhoitoon korkeahkoon kustannustasoon verrattuna perusterveydenhuollon keskimääräistä alempaan kustannustasoon.

Kaupunginhallitus on päättänyt 11.3.2019, § 93 käynnistää korvaavien tilojen suunnittelun Maakunnan kadulle kortteliin 15 ja valtuusto on hyväksynyt määrärahan suunnittelun käynnistämiseksi. Kaupunginhallitus on 10.6.2019, § 212 nimittänyt perhepalvelukeskus Aallokon suunnittelutoimikunnan. Suunnittelutoimikunta on kokoontunut muutamia kertoja. Rakennuksen paikka on edelleen mietinnässä.

Huhtalan osasto H3 siirtyy kesäkuussa 2020 uusiin remontoituihin tiloihin. Sijainti päivystyksen kanssa samoissa tiloissa on tarkoituksenmukainen. Osaston paikkaluku putoaa 36:sta 26:een, mutta siihen ei ole ollut mahdollisuus vaikuttaa. Jotta sairaalapaikat riittävät, voi kaupunginsairaalan osastoilla olla vain sellaisia potilaita, jotka tarvitsevat sairaalahoitoa.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin johtaja Jaakko Pihlajamäki on ollut Seinäjoen valtuustossa 16.9.2019 selvittämässä erikoissairaanhoitoon kustannusten muodostumista ja kustannuskehitystä.

Arviontikertomus 2018

Kaupunginhallitus

Seinäjoen Energia -konserni

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota Seinäjoen Energian tuleviin investointitarpeisiin, jotka tullevat tuomaan omat haasteensa yhtiön rahoituksen riittävyyteen sekä maksuvalmiuden säilyttämiseen. Yhtiön tulevaisuuden haasteena on kehittyvän energiapolitiikan mahdolliset uudet linjaukset ja sen mahdollisesti tuomat muutokset laitosten tekniikkaan ja käyttöikään.

Seinäjoen Energian Oyn strategiana on investoida yhä enemmän uusiutuvan energian hyödyntämiseen. Myös lainsäädäntö ohjaa tähän suuntaan. Tämä tietää investointeja ja lupumista osasta vanhaa energiatuotantoa, jotta tuloja saadaan tulevaisuudessa. Käytännössä tämä tarkoittaa pääsääntöisesti sitä, mitä nopeammin voidaan investoida uuteen, sitä nopeammin tulostakin yhtiössä syntyy ja kassavirtaa investoinneista myös yhtiölle takaisinpäin. Vuotuiset investoinnit ovat suurempia kuin aiempina vuosina lähitulevaisuudessa, ja Seinäjoki Energian Oyn hallitus sekä kaupunki ovat tästä tietoisia.

Yhteistyössä ollaan tekemässä mm. pidemmän tähtäimen toimintasuunnitelmaa mm. rahoitusratkaisuihin liittyen omistajaohjauksen ja Seinäjoen Energian Oyn johdon kesken, yhtiön oma strategia on kuitenkin keskeisin. Mahdollisiin taloudellisiin riskeihin varaudutaan, investointeja jaksotetaan ja suunnittelussa myös vaihtoehtoisia rahoitusmalleja pohditaan Seinäjoki Energia Oy:llä, jotta maksuvalmius ja talouden tasapaino pysyy kestäväällä pohjalla tulevaisuudessakin.

Valvontaviranomaisen tarkastushavainnot ja Seinäjoen kaupungin valvontatoimenpiteet tehostetun palveluasumisen yksiköissä

Valvontaviranomaisen vuonna 2018 suorittamissa valvontatarkastuksissa nousi esiin havainto Esperi Care Oyn tehostetun palveluasumisen yksiköiden hoitajamitoituksista. Seinäjoen kaupungin alkuvuoden 2019 aikana suorittamat valvontatoimenpiteet tukivat havaintoa ja suoritettujen valvonnan perusteella hoitajamitoitus oli alittunut joinakin aikoina. Havaintona oli myös se, että pätevä sairaanhoitaja ei ollut työvuorossa joka päivä kuten ostopalvelusopimus edellyttää. Tarkastuslautakunta suosittelee ryhtymään toimenpiteisiin havaintojen johdosta sekä tehostamaan kaupungin suorittamaa valvontaa. Tulosalueen antama kehitysehdotus valvontaresurssien lisäämisestä sekä yhteistyön kehittämisestä palveluntuottajien kanssa nähdään hyvänä jatkotoimenpiteenä.

Seinäjoen kaupungin ikäihmisten palvelujen toimesta on tehty vuoden 2019 aikana useita tarkastuskäyntejä kaikkiin yksityisiin tehostetun palveluasumisen yksiköihin. Ongelmat eivät koskeneet pelkästään Esperi Care Oyn yksiköitä. Yksiköihin on lisätty vuoden 2019 aikana henkilöstöresursseja ostopalvelusopimusten mukaisesti. Jos mitoitus on jonakin päivänä alittunut, syynä ovat olleet henkilöstön rekrytointivaikeudet. Äkkinäisiin sijaistarpeisiin ei välttämättä ole saatu koulutettua henkilöä. Sijaisten rekrytointi ongelma näkyy myös kaupungin omissa yksiköissä. Yritykset ovat myös tehostaneet henkilöstön rekrytointi käytäntöjä. Vuoden 2020 talousarvioon esitettiin koko sosiaali- ja terveyssektorille yhtä valvontakoordinaattorin tointa, mutta se ei tällä erää mahtunut henkilöstöpakettiin. Asia tullaan nostamaan esille uudelleen vuoden 2021 talousarviota laadittaessa.

Seinäjoen Työterveys Oy

Seinäjoen kaupungin Seinäjoen Työterveys Oy:lle asetettujen tavoitteiden mukaan yhtiön tulee säilyttää niin sanottu In-House -asema. 1.1.2022 mennessä ulosmyynnin osuutta tulisi laskea nykyisestä 9 %:n tasosta 5 %:iin.

Seinäjoen Työterveys Oy:ssä In-House -aseman säilyminen on varmistettu sopimusjärjestelyin. Myös hankintalain muuttuessa 1.1.2022 In-House asema säilytetään sopimusteknisin järjestelyin.

3. Seinäjoen kaupunkistrategia

Kaupunkistrategia on keskeinen osa kaupunkiorganisaation johtamisjärjestelmää. Strategian hyväksymisen jälkeen kaupunginhallitus laatii hallitusohjelman ja kaupungin lautakunnat strategiaa ja hallitusohjelmaa toteuttavat lautakuntaohjelmat. Kaupunkistrategia ja ohjelmat ohjaavat vuosittaisen talousarvion laadintaa.

Seinäjoen kaupunginvaltuuston helmikuussa 2018 hyväksymästä kaupunkistrategiasta vuosille 2018–2025 on tehty väliarviointi ja tarkistaminen kevätkauden kuussa, minkä kaupunginvaltuusto on merkinnyt tiedoksi

**Seinäjoki piti vuodentakaisen
kärkiasemansa Taloustutkimuksen
toteuttamassa Kuntien imago
2019 –tutkimuksessa.**

kesäkuussa 2019. *Kaupunginhallitus on linjannut, että strategian taloudellisista tavoitteista tulee pitää kiinni ja tavoitteet tulee strategiakaudella saavuttaa. Kaupunkistrategiassa ei myöskään nähty yksittäisiä tavoitteita, joista tulisi luopua.*

Kaupunkistrategia sisältää viisi strategista valintaa, joista ensimmäinen on yrittäjyys. Strategiavalinta asettaa tavoitteeksi olla Suomen paras paikka yrittää. *Vuonna 2019 Seinäjoki menestyi jälleen erinomaisesti yrittäjyyteen liittyvissä valtakunnallisissa tutkimuksissa.* Seinäjoki

piti vuodentakaisen kärkiasemansa Taloustutkimuksen toteuttamassa Kuntien imago 2019 –tutkimuksessa, jossa selvitetään kunnan alueella toimivien yritysten johdolta mielipiteitä oman kunnan asioista. Seinäjoen seutukunta oli neljättä kertaa ykkösen Elinkeinoelämän keskusliiton Kuntaranking –tutkimuksessa vuonna 2019, joka mittaa Suomen eri alueiden vetovoimaisuutta ja toteutetaan kahden vuoden välein.

Kaupunkiympäristö on toinen strateginen valinta. Seinäjoella on tahto olla uudistuva ja luova kaupunki sekä vastata asukkaiden ja yritysten odotuksiin paremmasta kaupunkiympäristöstä. Vuonna 2019 huhtikuussa juhlittiin uuden keskustorin avajaisia kaupungin ydinkeskustassa. Marraskuussa kauppakeskus Ideapark avasi ovensa Joupin kaupunginosassa. Vuoden 2019 aikana kaupunki on edistänyt tavoitetta Seinäjoen aseman-alueen rakentamiseksi. *Seinäjoen kestävän kehityksen työryhmä panosti 2019 kestävän kaupungin kehittämiseen ja ympäristöviestintään. Seinäjoki liitettiin joulukuussa 2019 kaupunginvaltuuston päätöksellä HINKU-verkostoon, joka tuo yhteen kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat.*

Kolmas strateginen valinta on hyvät palvelut, jotka ovat Seinäjoen kaupungin vetovoimatekijä ja joilla on mahdollisuus parantaa elämisen laatua ja hyvinvointia. *Seinäjoen kaupunki aloitti keväällä 2019 mittavat remontti- ja muutostyöt vanhan keskussairaalan alueella, josta muodostetaan koulutuksen, hyvinvoinnin ja palveluiden*

keskus. Keskeisenä toimijana alueella tulee olemaan Seinäjoen kansalaisopisto. Seinäjoen kaupungin kulttuuripalvelut on vuonna 2019 valmistautunut muuttamaan taide- ja kulttuurikeskus Kalevan Navettaan, joka avasi ovensa maaliskuussa 2020.

Elämäni Seinäjoki on neljäs strateginen valinta, jossa tavoitteena on olla avoin ja helpposti lähestyttävä kaupunki sekä Suomen paras kaupunki asukkaille ja yhteisöille. **Yhdessä kaupungin eri toimijoi-**

den, asukkaiden ja eri sidosryhmien kanssa Seinäjoen kaupungille on valmisteltu vuoden 2019 aikana osallisuusmalli – Elämäni Seinäjoki, joka muun muassa kertoo kuntalaisille, miten Seinäjoella voi osallistua ja vaikuttaa. Seinäjoen kaupungin kasvu on jatkunut edelleen myönteisenä. Vuoden 2019 lopussa kaupungin asukasluku on 63 806, jossa on kasvua edellisen vuoden tilanteeseen 0,8 % ja 518 asukasta.

Viides strateginen valinta on hyvän johtamisen Seinäjoki, joka tukee kaupungin uudistumista, henkilöstön hyvinvointia ja työssä jaksamista sekä kaupungin taloutta. Talouden tavoitteena Seinäjoen kaupunkistrategiassa on talouden tasapaino, joka saavutetaan tulopohjaa vahvistamalla, toimintamenojen kasvua hallitsemalla, palvelu-

jen tuottavuutta parantamalla ja mitoittamalla investointitaso tulo-rahoituksen mukaiseksi. Talouden tasapainon kehitystä mitataan neljällä mittarilla, joista kaksi on arvioitavissa tilinpäätösluvuilla.

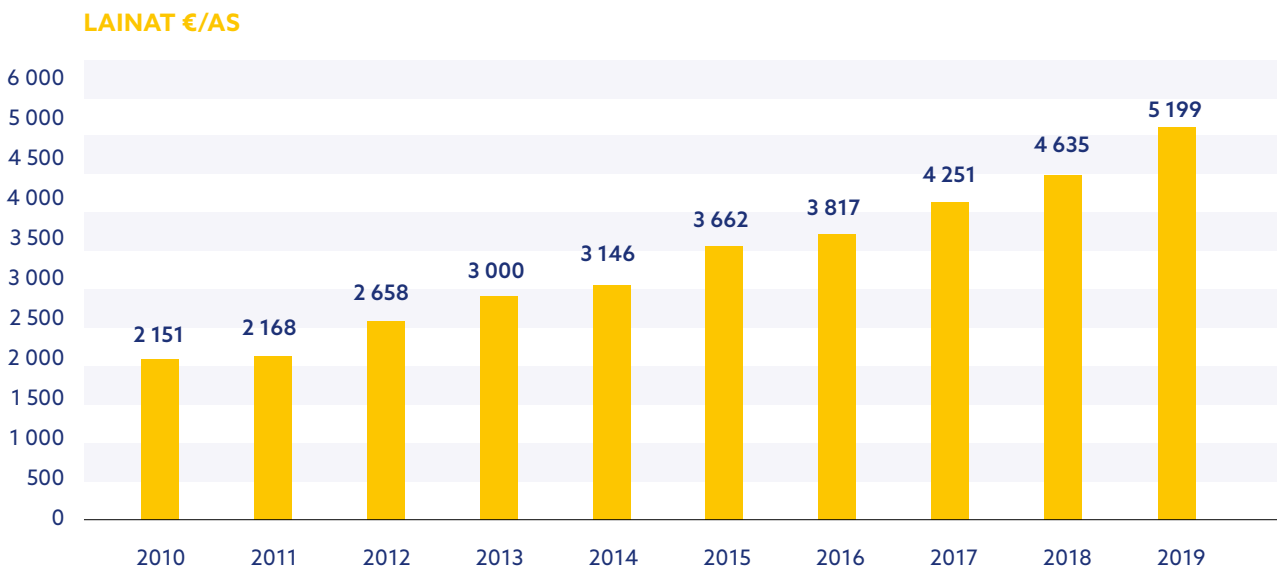
Vuonna 2019 huhtikuussa juhlittiin uuden keskustorin avajaisia kaupungin ydinkeskustassa.

Talouden tavoitteena on vuosikatteen saattaminen nettoinvestointien tasolle, vuosikatteen ollessa vähintään 30 milj. €. Toteutunut vuosikate tilinpäätöksen 2019 mukaan oli negatiivinen 0,2 milj. € ja nettoinvestoinnit 45,1 milj. €. Ero tavoiteltuun vuosikatteen arvoon

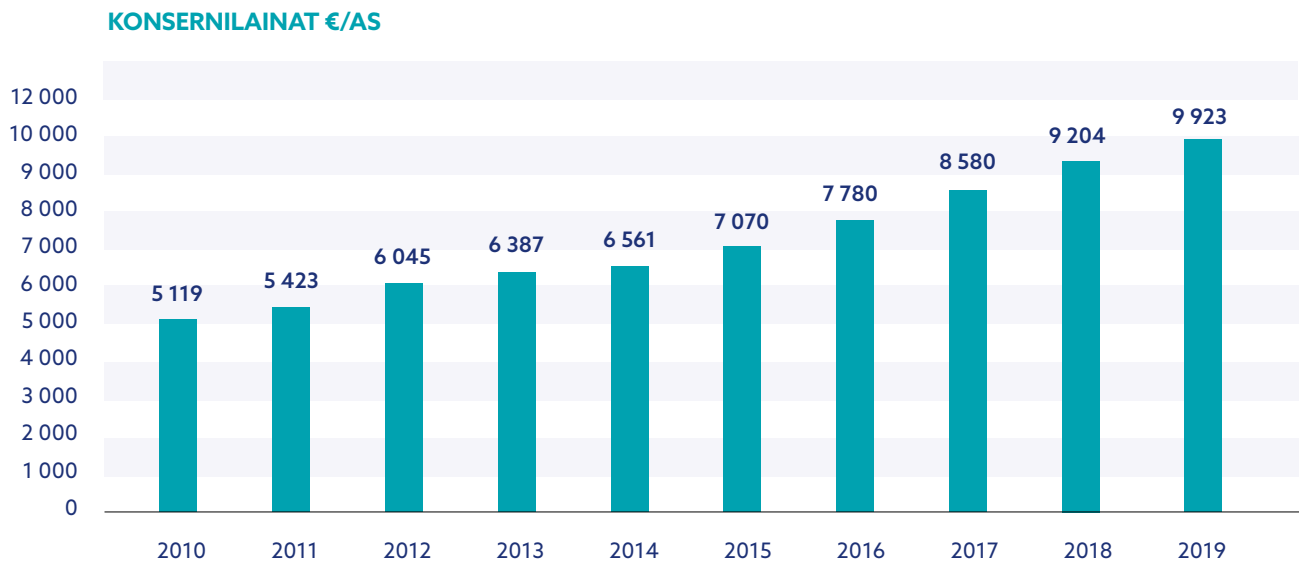
ja nettoinvestointien tasoon on merkittävä. Talousarvion 2020 ja taloussuunnitelman 2021–2023 mukaan vuosikate tulee saavuttamaan vähimmäistavoitetason 30 milj. € ennustevuosina 2022–2023, mutta vasta viimeisenä ennustevuotena 2023 nettoinvestointien tason, joka tulee vuosittain olemaan vaihteluvälillä 32,7–35,5 milj. €.

Toinen mitattava talouden tavoite on lainamäärän kasvun pysäyttäminen ja kaupungin lainamäärän jääminen alle 4 000 €/asukas ja kaupunkikonsernin osalta alle 8 000 €/asukas. **Lainamäärissä tapahtui kuitenkin vain kasvua vuoden 2019 aikana ja vuoden lopussa kaupungin lainamäärä oli 5 199 €/asukas ja kaupunkikonsernin 9 923 €/asukas.** Kaupungin ja kaupunkikonsernin lainamäärän kehitys vuosina 2010–2019 on nähtävissä kuviosta 1 ja 2.

Kuvio 1. Kaupungin lainamäärä asukasta kohden vuoden lopussa vuosina 2010–2019

Kuvio 2. Kaupunkikonsernin lainamäärä asukasta kohden vuoden lopussa vuosina 2010–2019

Vuosikate ei riittänyt investointien rahoittamiseen kuten ei useampana aikaisempanakaan vuotena eikä velkaantumiskehitystä ole saatu pysäytettyä. Vuosikate heikkeni merkittävästi vuoden 2018 tilinpäätöksestä ja oli negatiivinen, mikä tarkoittaa, että tulot eivät ole riittäneet edes käyttötalouden menoihin ja on joudut-

tu turvautumaan ns. "syömävelkaan". Kasvavassa kaupungissa uudet asukkaat tarvitsevat palveluita, jotka edellyttävät puolestaan investointeja. Taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen kaupungin nykyisessä kasvuvauhdissa ja nykyisellä tulopohjalla on erittäin haasteellista.

Seinäjoen kaupungissa on strategisiin valintoihin sisältyviä tavoitteita saavutettu ja tehty toimenpiteitä tahtotilan ylläpitämiseksi ja vielä toteutumattomien tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaupunkistrategiaan 2018–2025 kirjattujen strategisten valintojen voidaan katsoa ohjanneen kaupungin toimintaa lukuun ottamatta talouden tasapainon tavoitetta, mikä ei ole toteutunut.

Kaupunkistrategian 2018–2025 taloudelliset tavoitteet koskien vuosikatetavoitetta ja velkaantumisen pysäyttämistä eivät ole toteutuneet vuonna 2019. Talousarvion 2020 ja taloussuunnitelman 2021–2023 mukaan strategian vuosikatetavoite 30 milj. € ei toteudu myöskään taloussuunnitelmakaudella 2020–2021 ja velkaantuminen jatkuu taloussuunnitelmakaudelle 2021 asti. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkistrategia sisältää ristiriidan taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden välillä. Talouden kehityksen suunta vaatii välitöntä reagoitua.

Tarkastuslautakunta toivoo toimintakertomuksen sisältävän kaupunkistrategian valintojen toteutumisen analysointia talouden tasapainon kehitystä kuvaavien mittareiden lisäksi. Tarkastuslautakunta toivoo myös sisällyttämään talouden tasapainon seurantaan strategiassa määritellyt mittarit palvelujen tuottamiskustannusten vertailusta verrokkikaupunkeihin ja kaupungin omistamien tilojen käyttöasteen.

Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Talousarviossa asetettujen tavoitteiden linkittyminen Seinäjoen kaupunkistrategiaan tulisi olla esitettynä selkeämmin. Kaupunginhallituksen antaman selvityksen mukaan tavoitteena on, että vuoden 2021 talousarviossa strategialähtöisyys näkyy mahdollisimman vahvasti.

4. Taloudellinen tilanne

Tilastokeskuksen helmikuussa 2020 julkaisemien kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2019 tilinpäätösarvotietojen mukaan kuntatalouden heikkeneminen jatkui. Vuoden 2018 tilinpäätöksistä kuntien ulkoiset toimintakulut kasvoivat 2,4 % ja kuntayhtymien 7,4 %. Toimintatuotot vähenivät kunnissa 4,1 %, mutta kuntayhtymien toimintatuotot kasvoivat 6,5 % vuonna 2019 verrattuna vuoden 2018 lopullisiin tilinpäätöksiin. Kuntien valtionosuudet kasvoivat 2,1 % ja verotulot 2,6 %. Vuodelle 2019 verotuloja kertyi kuitenkin todellista vähemmän verokorttiuudistuksen ja tulorekisterin käyttöönnoton ongelmien johdosta. Vuosikate heikkeni voimakkaasti sekä kunnissa 13,0 % että kuntayhtymissä 15,0 %. Tilinpäätösarvioiden mukaan 56 kunnan vuosikate vuonna 2019 oli negatiivinen, kun vuonna 2018 näiden kuntien määrä oli 43 ja vuonna 2017 vain 4.

Seinäjoen kaupungin talouden tervehdyttämiseen liittyvä työ aloitettiin jo vuoden 2019 alussa, kun kaupungin talouden tilanne heikentyi merkittävästi vuonna 2018. Vuoden 2019 säästötavoitteesta 9,0 milj. € jäi toteutumatta 3,1 milj. €. Hallituksen pöytäkirjan 16.3.2020 mukaan kuluvan tilikauden kokonaissäästötavoite on 10 milj. €. Kaupungin hallitus on 23.3.2020 päättänyt käynnistää yhteistoimin-

tamenettelyn tarvittavien henkilöstö- ja muiden menojen säästämiseksi, jotta kaupunginvaltuuston vuodelle 2020 vahvistama talousarvion tulostavoite voidaan saavuttaa. Suomen hallituksen koronapandemian johdosta 16.3.2020 linjaamat toimenpiteet vaikuttavat merkittävästi myös Seinäjoen kaupungin talouteen. Tarkkoja talouslukuja on ollut mahdotonta arvioida, koska vaikutukset talouteen riippuvat koronapandemian ja siihen liittyvien rajoitusten kestosta.

TALouden TASAPAINOTUS

Kuntalain 13. luvun 118 §:n mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää niin sanottujen kriisikuntakriteerien täytyessä. Kunnan arviointimenettelyn käynnistämisen edellytyksiä on uudistettu vuonna 2019 (8.2.2019/175) ja uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. *Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty suluissa ne kriisikuntakriteerit, jotka Seinäjoen vuoden 2019 tilinpäätösluvuista täyttyivät.*

Taulukko 3. Kriisikuntakriteerit nykytilanne ja vuodesta 2022 lähtien vuoden 2020 ja 2021 tunnusluvuista

KRIISIKUNTAKRITEERIT	
NYKYTILANNE jos vähintään toinen alla olevista täyttyy - jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa eli viimeistään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta - jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa TAI rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavien talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot: - Kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen - Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 % –yksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (<i>Seinäjoki 2019: 21,00 %, 1,12 % –yksikköä korkeampi kuin 19,88 %</i>) - Kuntakonsernin lainamäärä asukasta kohden ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 % - Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 % (<i>Seinäjoki 2019: 120 %</i>)	2022 LÄHTIEN VUODEN 2020 JA 2021 TUNNUSLUVUT jos vähintään toinen alla olevista täyttyy - jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa eli viimeistään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta - jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa TAI rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavien talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot: - Kuntakonsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (<i>Seinäjoki 2019: 65 %</i>) - Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 % –yksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti - Kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä asukasta kohden ylittää kaikkien kuntakonsernien lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 % - Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (<i>Seinäjoki 2019: 0,58</i>)

TULOSLASKELMAN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2019	2018	2019	2018
Toimintakate	-363 553	-336 027	-363 467	-335 500
Vuosikate	-249	14 475	36 776	52 245
Tilikauden tulos	-22 447	-7 580	-19 652	479
Tilikauden yli-/alijäämä	-22 397	-7 538	-21 585	-1 393
Toimintatuotot/ toimintakulut	15,5 %	17,5 %	40,7 %	42,7 %
Vuosikate/poistot	-1,1 %	65,6 %	65 %	101 %
Vuosikate/asukas	-4	229	576	823
Asukasmäärä 31.12.	63 806	63 296	63 806	63 296

Tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja miten tilikauden tuotot ovat riittäneet kulujen kattamiseen. Kaupungin negatiivinen tulos 22,4 milj. € osoittaa, että tulot eivät ole olleet riittävät menoihin. Taseessa on kertynyttä ylijäämää edellisiltä tilikausilta 35,9 milj. €, mikä kattaa vuoden 2019 alijäämän. Konsernin vuoden 2019 alijäämä oli 21,6 milj. €.

Toimintakate heikentyi edelliseen tilikauteen verrattuna kaupungin osalta 8 % (27,5 milj. €) kuten myös kaupunkikonsernin osalta 8 % (28,0 milj. €). Merkittävin tekijä muutokseen on toimintakulujen kasvu kaupungin osalta 6 % (22,8 milj. €) ja kaupunkikonsernin osalta 4 % (20,9 milj. €) edelliseen tilikauteen verrattuna. Lisäksi kaupungin toimintatuotot laskivat 7 % (4,7 milj. €) kuten myös kaupunkikonsernin 2 % (4,3 milj. €). Seinäjoen kaupungin merkittävimmät kuluerät kokonaistoimintamenoista ovat henkilöstökulut 44 % ja palvelujen ostot 40 %.

Vuonna 2019 verotuloja kertyi 257,1 milj. €. Verotulokertymä oli 9,5 milj. € suurempi kuin edellisenä vuonna eli 3,9 %. Verotuloista oli kunnallisverotuloja 216,3 milj. € (2019 talousarvio: 222,9 milj. €), yhteisöverotuloja 15,0 milj. € (2019 talousarvio: 15,7 milj. €) ja kiinteistöveroja 25,8 milj. € (2019 talousarvio: 25,9 milj. €). Vuonna 2019 kuntien verotilityksissä oli häiriöitä johtuen tulorekisterin käyttöönotosta ja verokorttiuudistuksesta. Verohallinnon laatiman selvityksen perusteella vuoden 2019 kunnallisverojen kertymävaheen tulisi korjaantua vuoden 2020 aikana ja korjausliikkeen tulisi näkyä tilityksissä vuoden 2020 alusta alkaen. Seinäjoen kaupungin kunnallisverotulojen kertymävahe oli noin 4–5 milj. €. Tarkastuslautakunta pyysi selvityksen vuoden 2020 alkukuukausien kunnallisverokertymästä. Saadun selvityksen mukaan kunnallisverotilitykset olivat tammikuussa 22,0 milj. € ja helmikuussa 21,1 milj. €. Tilitykset ovat toteutuneet vuoden 2020 keskimääräistä tavoitearvoa 19 milj. €/kuukausi suurempina. Vuonna 2018

kunnallisverotilityksen kuukausikeskiarvo oli 18 milj. €. Koronapandemian vaikutukset kuntien verotulokertymiin vuonna 2020 tulevat olemaan hyvinkin merkittävät.

Seinäjoen kaupungin rahoitustuotot 2019 olivat 10,3 milj. € ollen 2 % tuloslaskelman kokonaistuotoista (2018: 9,4 milj. €, 2 %). *Tarkastuslautakunta haluaa nostaa huomiona esiin, että kaupungin rahoitustuotoista 9,8 milj. € eli 95 % muodostuu konserniyhtiöiltä perittävistä korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista. Ilman tätä erää kaupungin vuosikatteen 2019 olisi muodostunut -10,0 milj. €. Kaupunginhallitus ei ole nähnyt näihin rahoitustuottoihin liittyvän riskiä.*

Seinäjoen kaupungin rahoituskulut 2019 olivat 1,9 milj. € ollen 0,4 % tuloslaskelman kokonaiskuluista (2018: 2,0 milj. €, 0,5 %). Kaupunkikonsernin vastaavat luvut olivat vuonna 2019 5,6 milj. €, 0,9 % (2018: 5,5 milj. €, 0,8 %). Lainasalkusta on kuntatodistukset huomioiden suojattu 49 %. Euroopan talousalueella korkotaso on ollut negatiivinen jo kuudetta vuotta. Matalan korkotason ennustetaan jatkuvan myös lähivuosina.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. *Kaupungin vuosikate oli -0,2 milj. € ja vuosikate prosenttia poistoista –tunnusluku oli -1 %. Tunnusluvut kertovat, että tulot eivät ole kattaneet menoja ja kaupungin tulo-rahoitus on heikko. Seinäjoen kaupunkistrategian mukainen vuosikatetavoite on nettoinvestointien taso ja vähintään 30 milj. €, mikä oli käytännössä mahdoton saavuttaa.*

Kaupungin poistot ja arvonalennukset olivat 22,2 milj. € pysyen lähes edellisen vuoden tasolla (2018: 22,1 milj. €). Satunnaisia erä ei sisälly kaupungin tulokseen vuosina 2019 ja 2018.

RAHOITUSLASKELMAN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2019	2018	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirta	-42 300	-25 415	-46 877	-54 596
Rahoituksen rahavirta	45 932	25 744	58 031	51 049
Rahavarojen muutos	3 632	329	11 154	-3 547
Rahavarat 31.12.	6 020	2 388	74 992	63 763
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v.	-120 796	-94 339	-375 000	-318 000
Investointien tulorahoitus	-0,6 %	34,5 %	-52,3 %	-56,6 %
Laskennallinen lainanhoitokate *	0,8	1,2	0,6	0,7
Lainanhoitokate**	0,1	0,5	4,1	2,8
Kassan riittävyys	4 pv	2 pv	36 pv	33 pv

* Tunnusluvun laskennassa lainanlyhennykset ovat laskennallisina. Taseen lainat jaetaan kahdeksalla, mikä kuvaa oletettu jäljellä olevaa laina-aikaa.

** Tunnusluvun laskennassa lainanlyhennykset ovat todellisten mukaisesti.

Toiminnan ja investointien negatiivinen rahavirran saldo ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Tunnusluku toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on merkittävän negatiivinen sekä kaupungilla 120,8 milj. € että konsernitason 375,0 milj. €. Rahoituksellisesti talouden tilanne ei ole tasapainossa. Merkittävin vaikutus tunnusluvun negatiivisuuteen on investointimenoilla, jotka 2019 olivat 45,1 milj. € ja konsernitason 87,8 milj. €.

Rahoituksen positiivinen rahavirta osoittaa, että lainanotto on lisääntynyt. Pitkäaikaisten lainojen lisäys 2019 oli 40,8 milj. € ja konsernitason 58,6 milj. €. Tunnusluku laskennallinen lainanhoitokate kertoo, että tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoidaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2. *Laskennallinen lainanhoitokate on heikko sekä kaupungin*

että kaupunkikonsernin osalta, joka osoittaa, että vieraan pääoman hoitoon on jouduttu ottamaan lisälainaa. Kaupunkikonsernin lainanhoitokate on hyvä (arvo yli 2), kun tunnusluku on laskettu todellisten lainanlyhennysten mukaisesti. Vuodesta 2022 lähtien kriisikuntakriteerin yhtenä tunnuslukuna on kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate, joka vuoden 2019 tilinpäätösluvuista täyttyy.

Kaupungin rahavarojen muutos oli +4 milj. € 31.12.2019. Maksuvalmius parani kahdella päivällä ollen neljä päivää, joka kuvaa kuinka monen päivän maksut voidaan kattaa rahavaroilla. Kaupungin maksuvalmiuden turvaamiseksi on kaupunginvaltuusto marraskuussa 2019 korottanut kassalainan ottamisvaltuutuksen 120,0 milj. €oon.

Tunnuslukuista toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta sekä kassan riittävyys on laadittu taulukko 4, jossa Seinäjoen kaupungin tunnuslukuja verrataan vertailukaupunkien vastaaviin lukuihin.

Taulukko 4. Tunnusluvut toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta sekä kassan riittävyys

1 000 €	TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRRRAN KERTYMÄ 5 V.	KASSAN RIITTÄVYYS
Hämeenlinna	-55 007	76,6 pv
Jyväskylä	-81 398	0,9 pv
Kouvola	-102 057	15 pv
Kuopio	40 857	11 pv
Lahti	-158 300	15,2 pv
Pori	-54 900	3,1 pv
Rovaniemi	-668	46 pv
Seinäjoki	-120 796	4 pv

TASEEN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2019	2018	2019	2018
Taseen loppusumma	621 879	603 035	1 149 847	1 113 006
Oma pääoma	229 528	251 941	340 046	358 690
Omavaraisuusaste	37,1 %	41,9 %	31,0 %	33,7 %
Suhteellinen velkaantuneisuus	92,3 %	84,0 %	120,3 %	113,4 %
Kertynyt ylijäämä	13 541	35 938	93 123	112 563
Lainakanta	331 738	293 348	633 000	582 564
Lainakanta/asukas €	5 199	4 635	9 923	9 204
Lainat ja vuokravastuut	332 089	295 622	700 000	643 000
Lainat ja vuokravastuut/ asukas €	5 205	4 670	10 972	10 166
Lainasaamiset	108 895	112 533	231 000	274 000

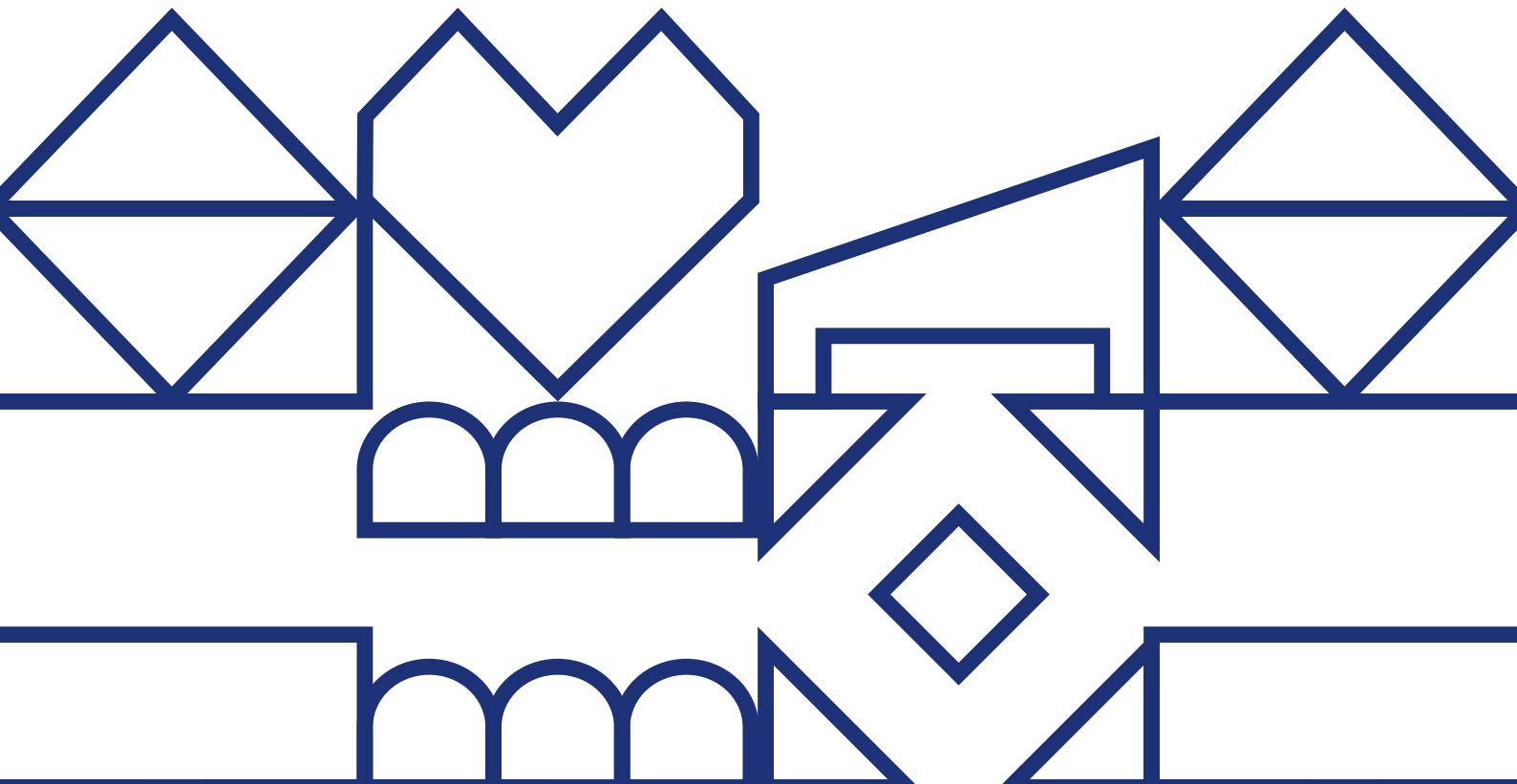
Omavaraisuusasteen tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Tunnusluvun ollessa alle 50 %, on kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon käyttötu-loista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. *Konsernitasolla suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo ylittää jopa 100 %:n rajan. Niin kaupungin kuin konsernin lainakanta ja lainakanta jaettuna asukasta kohden onkin merkittävän korkea. Suhteellisen velkaantumisen taso ylittää kriisikunnan rajan ja luvut*

ovat edelleen heikentyneet edelliseen tilinpäätökseen verrattuna.

Kaupungin lainakanta 331,7 milj. € on kasvanut 38,4 milj. € kuten on myös kaupunkikonsernin lainakanta 50,4 milj. € ollen 633,0 milj. €. Taulukossa 5 on verrattu kaupungin ja kaupunkikonsernin lainakantaa sekä lainaa ja vuokravastuita asukasta kohden laskettuna vertailukaupunkien vastaaviin lukuihin.

Taulukko 5. Tunnusluvut lainakanta sekä lainat ja vuokravastuut asukasta kohden

€	Lainakanta / asukas	Lainat ja vuokra- vastuut / asukas	Konsernilaina- kanta / asukas	Konsernilainat ja vuokravastuut/ asukas
Hämeenlinna	4 016	5 044	6 973	7 518
Jyväskylä	2 857	3 955	8 535	9 322
Kouvola	3 806	3 891	5 952	6 080
Kuopio	3 320	4 012	9 013	10 589
Lahti	7 022	7 727	9 952	12 719
Pori	3 238	5 825	6 601	10 580
Rovaniemi	3 985	6 365	5 068	5 824
Seinäjäki	5 199	5 205	9 923	10 972

INVESTOINTIEN TARKASTELU

Seinäjoen kaupungin ja kaupunkikonsernin investointitaso on ollut merkittävän korkea. *Alkuperäisessä kaupungin vuoden 2019 talousarviossa nettoinvestointeihin oli varattu 33,8 milj. €, jota korotettiin 44,4 milj. €:oon. Kaupungin nettoinvestointien toteuma oli 45,1 milj. €, mikä ylitti muutetun talousarvion 0,7 milj. €.* Tilikaudella 2018 kaupungin nettoinvestoinnit olivat 40,9 milj. €. Konsernin nettoinvestoinnit laskivat 17,5 milj. € vertailuvuodesta 2018 ollen 87,8 milj. € tilikaudella 2019.

Kaupungin investointien toteutumien suurimmat ylitykset muutettuun talousarvioon verrattuna olivat määrärahakokonaisuuksissa maa- ja vesialueet sekä rakennukset, yhteensä 3,8 milj. €. Suurimmat alitukset verrattuna muutettuun talousarvioon olivat määrärahakokonaisuuksissa kadunrakentaminen sekä koneet ja kalusto yht. 1,7 milj. €.

Tilikaudella 2019 merkittävimpiä yksittäisiä investointiprojekteja ovat olleet:

- Teatterin ja teatteritekniikan peruskorjaus 4,9 milj. €
- Keskuskatu 32:n (Tammikampus) muutostyöt 4,4 milj. €
- Seinäjoen kaupungin ja Seinäjoen koulutus-kuntayhtymän välinen kiinteistöjen vaihtokauppa, missä kaupungille siirtyi Sedu koulukadun rakennus tasearvosta 2,1 milj. €
- Virastotalon peruskorjaus 1,9 milj. €
- Kaupungintalon peruskorjaus 1,6 milj. €

Konserniyhtiöiden merkittävimpiä investointiprojekteja ovat olleet:

- Seinäjoen Energia –konsernin investoinneista 39,2 milj. € merkittävimpiä projekteja olivat vesi-, kaukolämpö- ja sähköverkkojen laajennus- ja saneerausinvestoinnit sekä Jouppilanvuoren varavesilaitoksen ja Kärjenkosken padon saneeraus
- Sevas Kodit Oy:n Koulukatu 35:n peruskorjaus 1,7 milj. €, mikä valmistuu kuluvan vuoden heinäkuussa
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Ruokatalon investointi 3,7 milj. € on vuonna 2019 valmistunut ruokatalo, johon on keskitetty Seinäjoen kaupungin keskuskeittiö, keskusvarasto sekä toimitiloja.
- Into Seinäjoki –konsernin investoinneista 3,2 milj. € merkittävimmän osan muodostivat Seinäjoen Yrityskiinteistöt Oy:n rakennusprojekti Foodwest Oy:lle vuokrattavasta kiinteistöstä sekä Rytmikorjaamo Oy:n aulaan rakennetuista uusista toimistotiloista.

Tarkastuslautakunta haluaa huomiona nostaa esiin, että kaupungin tytäryhtiöiden investoinneista 3,7 milj. € kohdistuu kaupungin palveluja tuottavaan toimintaan. Investoinnit sisältyvät konsernitilinpäätöksen tunnuslukuuihin, mutta investointeja koskeva päätösprosessi kaupungin ja tytäryhtiön hallinnossa eroaa toisistaan.

VASTUUSITOUMUSTEN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2019	2018	2019	2018
Omasta puolesta annetut vakuudet	22	22	22	263
Vuokravastuut	1 888	949	5 910	-
Leasingvastuut	757	969	4 160	5 786
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta	199 961	204 085	211 972	223 511
Takaukset muiden puolesta	27 374	27 399	27 374	33 767
Sairaanhoidopiirin alijäämä omistussuhteessa	799	0	0	0
Osuus kuntien takauskeskuksen takausvastuista	381 012	357 813	0	0

Seinäjoen kaupungin takaukset ovat yhteensä 227,3 milj. €, josta tytäryhteisöjen osuus on 88,0 %, osakkuusyhteisöjen 11,8 % ja muiden 0,2 %. Takausvastuiden määrä on laskenut 4,2 milj. € vuoteen 2018 verrattuna. *Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esiin, ettei kaupungin talous kestäisi takausvastuiden mahdollista realisoitumista.*

Seinäjoen kaupungin korkokulut 1,6 milj. € ovat laskeneet 6,6 % (0,1 milj. €) edelliseen tilikauteen verrattuna lainakannan 13,1 %:n (38,4 milj. €) kasvusta huolimatta matalan korkotason ja onnistuneiden lainaneuvottelujen edesauttamana vuonna 2019. Lainasalkun keskiporkko oli 0,26 % vuoden viimeisenä päivänä

Tuloslaskelman negatiivinen vuosikate osoittaa kaupungin tulo-rahoituksen olevan heikko. Rahoituslaskelma kertoo, että Seinäjoen talous ei ole tasapainossa. Investoinnit rahoitettiin vieraalla pääomalla, käyttötalouteenkin tarvittiin velkarahoitusta ja vieraan pääoman lyhentämiseen on jouduttu ottamaan lisälainaa. Tase on heikentynyt oman pääoman pienentyessä ja vieraan pääoman kasvaessa. Vuoden 2019 tulos on alijäämäinen kuten vuonna 2018. Edellisiltä vuosilta kertynyttä ylijäämää on kaupungin taseessa 13,5 milj. €.

Seinäjoen kaupungin ja kaupunkikonsernin lainakannan kasvu on jatkunut voimakkaana usean vuoden ajan. Merkittävin syy velkaantumisen kasvuun on korkea investointitaso. Myös kaupungin toimintamenot ovat kasvaneet tulokehitystä nopeammin. Kaupungin rahoitustuottojen osalta on huomioitava, että korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista 95 % muodostuu konserniyhteisöiltä. Kaupungin talous ei kestäisi takausvastuiden realisoitumista.

Tarkastuslautakunta edellyttää kolmen vuoden talouden sopeuttamisohjelman laatimista Seinäjoen kaupungin talouden tasapainottamiseksi.

5. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen

Tarkastuslautakunnan yhtenä tehtävänä on arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonserneissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Toiminnalliset ja taloudelliset

tavoitteet kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarviossa ja taloussuunnitelmassa. Tavoitteiden toteutumista on arvioitu tilinpäätöksessä esitetyn toteutumisvertailun sekä kokouksissa käsitellyn tiedon perusteella.

Vuodelle 2020 laaditussa talousarviossa Elinvoiman ja kilpailukyvyn toimiala on ottanut pilottina käyttöön uudistetun tavoitteiden esitysmallin, mistä on todettavissa tavoitteen yhteys kaupunkistrategiaan, tavoitteeseen liittyvät merkittävimmät riskit, tavoitteen mittarin nykyarvo ja tavoitearvo. Lisäksi tilinpäätöksessä mittarin toteuma-arvoa havainnollistaa ”liikennevalot”. Tavoitteena on, että vuoden 2021 talousarviossa edellä mainittu tavoitteiden esittämistapa otetaan käyttöön kaikilla toimialoilla.

Tavoitteiden tulee Kuntaliiton suositusten mukaan olla määrällisesti ja laadullisesti mitattavissa. Tilinpäätöksen 2019 toteutumisvertailuun sisältyy tavoitteita, jotka eivät ole mitattavissa olevia ja siten toteutumisen, vertailukelpoisuuden ja kilpailukykyisyyden tunnistaminen ja arviointi on haastavaa. Tarkastuslautakunta edelleen suosittelee, että

- operatiiviset tavoitteet rajataan olennaisempiin toimintoihin
- tavoitteet asetetaan siitä näkökulmasta, että niillä haetaan selkeitä vaikutuksia
- tavoitteelle asetetaan selkeä mittari ja tavoitearvo, johon tavoitteen toteutumista verrataan ja jota myös mitataan
- hyvä mittari kertoo, ollaanko tavoite saavuttamassa, ovatko asiakkaat tyytyväisiä, ovatko prosessit hallinnassa ja missä on parannettavaa
- tavoitteissa käytetään termejä, jotka ovat kaikille tunnettuja ja ellei näin ole tulee termi ”avata”

Lisäksi tarkastuslautakunta kaipaa analyysiä, mikäli asetettua tavoitetta ei ole saavutettu, jotta tunnistetaan mahdolliset kehityskohteet ja parannustoimenpiteet – mikä edesauttoi tavoitteen saavuttamista ja toisaalta mitä voitaisiin tehdä paremmin.

5.1. KONSERNIPALVELUT

1 000 €	TA 2019	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Vaalit	-48	-48	-84	-35	-73 %
Tarkastustoimi	-148	-148	-134	14	9 %
Yleishallinto	-3 860	-8 712	-9 321	-609	-7 %
Hallintopalvelut	-913	-913	-780	132	15 %
Henkilöstöpalvelut	-4 498	-3 288	-2 288	1 000	30 %
Talouspalvelut	-6 441	-6 667	-5 521	1 145	17 %

Yleishallinnon tulosalue sisältää valtuuston, kaupungin hallituksen sekä toimikuntien ja muun yleishallinnon määrärahat. Avustukset 3,2 milj. € on maksettu talousarvion sisältämien määrärahojen mukaisesti.

Tulosalueen henkilöstöpalvelut tehtävänä on henkilöstöjaoston asioiden valmistelu ja päätösten täytäntöönpano, tarjota kaupunkikonsernille keskitettyjä henkilöstöhallinnon palveluja sekä huolehtia kaupungin ja tulosalueiden sisäisten hankkeiden kehittämisestä ja koordinoinnista. Henkilöstöasioiden valmistelun ja henkilöstöjohtaja – sosiaali- ja terveysjohtajan toimivaltaan kuuluvien asioiden käsittelyajat ovat toteutuneet tavoitteen mukaisesti. Henkilöstöjaoston päätöksistä ei tehty ainoatakaan oikaisuvaatimusta vuonna 2019.

Varhaisen tuen ja tehostetun tuen toimintamallit sekä sairausloman sijaan tilapäisesti järjestetty mukautettu työ ovat tuottaneet tavoitteiden mukaisia tuloksia. Seinäjoen kaupungin henkilöstön sairauspoissaolot vähenivät 3 125 kalenteripäivää edelliseen vuoteen verrattuna. Keskimääräinen sairauspoissaolo työntekijää kohden oli 13,83 päivää (2018: 14,67 päivää) tavoitteen ollessa 13,00 päivää. Sairauspoissaolojen kustannukset ja varhaiseläkemenoperusteinen maksu (varhe-maksu) jäivät tavoitteen mukaisesti alle kunta-alan keskiarvon. Henkilöstöpalvelun tulosalueen nettotoimintamenot alittuivat talousarvioon nähden 1,0 milj. € (30 %).

Talouspalvelut tulosalueeseen sisältyy tulosityksiköt talous-, tieto- ja materiaalihallinto. Taloushallinnossa vieraan pääoman korkorasituksen tavoitteena oli enintään viitekorko +1 %, mikä saavutettiin, kun keskimääräinen viitekorko oli negatiivinen 0,2 %. Lainamäärän kasvusta huolimatta vieraan pääoman korkokustannukset alentuivat 0,1 milj. €. Lainasalkun rakenneselvitys on toteutettu ja koko lainasalkun suojausaste on 49 %. Sijoitusosakkeiden keskimääräinen tuotto prosentti 8,6 % on ylittänyt tavoitearvon. Tietohallinnon yksikössä on järjestelmäkonaisuutta kehitetty yhdessä käyttäjien sekä laitteisto- ja ohjelmistotoimittajien kanssa huomioiden lainsäädän-

Varhaisen tuen ja tehostetun tuen toimintamallit sekä sairausloman sijaan tilapäisesti järjestetty mukautettu työ ovat tuottaneet tavoitteiden mukaisia tuloksia.

nölliset tarpeet, yksiköiden toimintaprosessit ja niiden muutokset. Materiaalihallinnon tulosityksiköltä tarkastuslautakunta pyysi selvitystä hankintojen kilpailutuksista ja sopimuksista. Selvityksen arviointi on esitetty luvussa 6.8.

5.2. SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALA

1 000 €	TA 2019	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Soten hallinto	-1 429	-1 425	-1 327	98	7 %
Sosiaalityö	-43 855	-44 754	-48 433	-3 678	-8 %
Ikäihmisten palvelut	-32 019	-31 524	-31 780	-256	-1 %
Terveystoiminta	-120 470	-130 395	-130 772	-377	0 %
Ympäristö- terveydenhuolto	-848	-839	-512	328	39 %

Soten hallinto tulosalue muodostuu hallinto- ja talouspalveluista, lakipalveluista sekä rikos- ja riita-asoiden sovittelutoiminnasta. Talous- ja velkaneuvonta on siirtynyt 1.1.2019 valtion suorittamaan toimintaan. Tulosalueen toiminta-ajatuksena on, että toimintatavat, tehtävien organisointi ja resurssit tukevat taloudellisesti ja tehokkaasti toimialan tulosalueita ja niiden tehtäviä sekä kaupungin asukkaita. Sovittelutoiminnassa sovittelijat auttavat käsittelemään rikos- ja riita-asioita, joiden aloitteiden lukumäärä 278 kpl kasvoi 20 % vuodesta 2018 jääden hieman määrätavoitteesta 300 kpl. Kuusi uutta lähisuhdeväkivaltasovittelijaa on koulutettu ja sovittelutoiminnan laatua on varmistettu sovittelijoiden täydennyskoulutuksella. Sovittelutoiminnan aiheuttamista kuluista valtio maksaa palveluntuottajille korvauksen. Taloudellisuustavoite saavutettiin, kun sovittelutoiminnan kustannukset pysyivät valtion korvausten tasolla.

Sosiaalityön päihdetyön eri palveluiden toiminta-ajatus on vastata päihderiippuvuuksista sekä toiminnallisista riippuvuuksista kärsivien ihmisten palveluiden kartoittamisesta, hoitamisesta ja kuntouttamisesta. Päihdetyössä perheiden ja omaisten huomioiminen hoidossa ja terapioissa on toteutunut sekä kokemusasiantuntijoiden ja tukihenkilöiden myötä osallisuus on kasvanut. Lapsiperheiden sosiaalipalvelujen tavoitteena on vastata sille esitettyyn tarpeeseen, olla mukana monitoimijaisessa yhteistyössä vaikuttamassa ennaltaehkäisevästi lapsiperheiden hyvinvointiin ja olla valmiina reagoimaan todettuun tarpeeseen. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa lainsäädännön asettamat määrääjat saavutettiin. Tavoite oman laitoshoidon suhteellisen osuuden lisäämisestä ja laitoshoidon ostopalvelukustannusten vähentämisestä toteutui. Vammaispalveluissa tuotetaan vaikea- ja kehitysvammaisille henkilöille, neuropsykiatrisille asiakkaille ja alle 65-vuotiaille omaishoidon tuen saajille vammaispalvelu-, erityishuolto- sekä/tai sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja vastaten lisäksi sosiaalihuollon tarpeeseen kaupungissa. Vammaispalveluun tulleet hakemukset

on käsitelty määräajassa. Tavoite ICF-toimintakykyarvioinnin käyttöönotosta palvelutarpeen arviointiin ja päätöksentekoon ei toteutunut. Haastavissa asiakastilanteissa palvelutarpeen arviointi on tehty parityönä ja vaikeimmat päätökset on käsitelty vammaispalvelun asiakastilanteissa. Aikuissosiaalityön eri palvelujen toiminta-ajatus on vastata toimeentulon, työllistymisen edistämisen, kotona asumisen ja sosiaalihuollon yleisiin palvelutehtäviin, jotka koskevat työikäistä väestöä. Toimeentulotukihakemusten lukumäärän laskusta huolimatta hakemuksista 3,5 % eli 88 kpl ei ole käsitelty

Lapsiperheiden sosiaalipalvelujen tavoitteena on vastata sille esitettyyn tarpeeseen, olla mukana monitoimijaisessa yhteistyössä vaikuttamassa ennaltaehkäisevästi lapsiperheiden hyvinvointiin ja olla valmiina reagoimaan todettuun tarpeeseen.

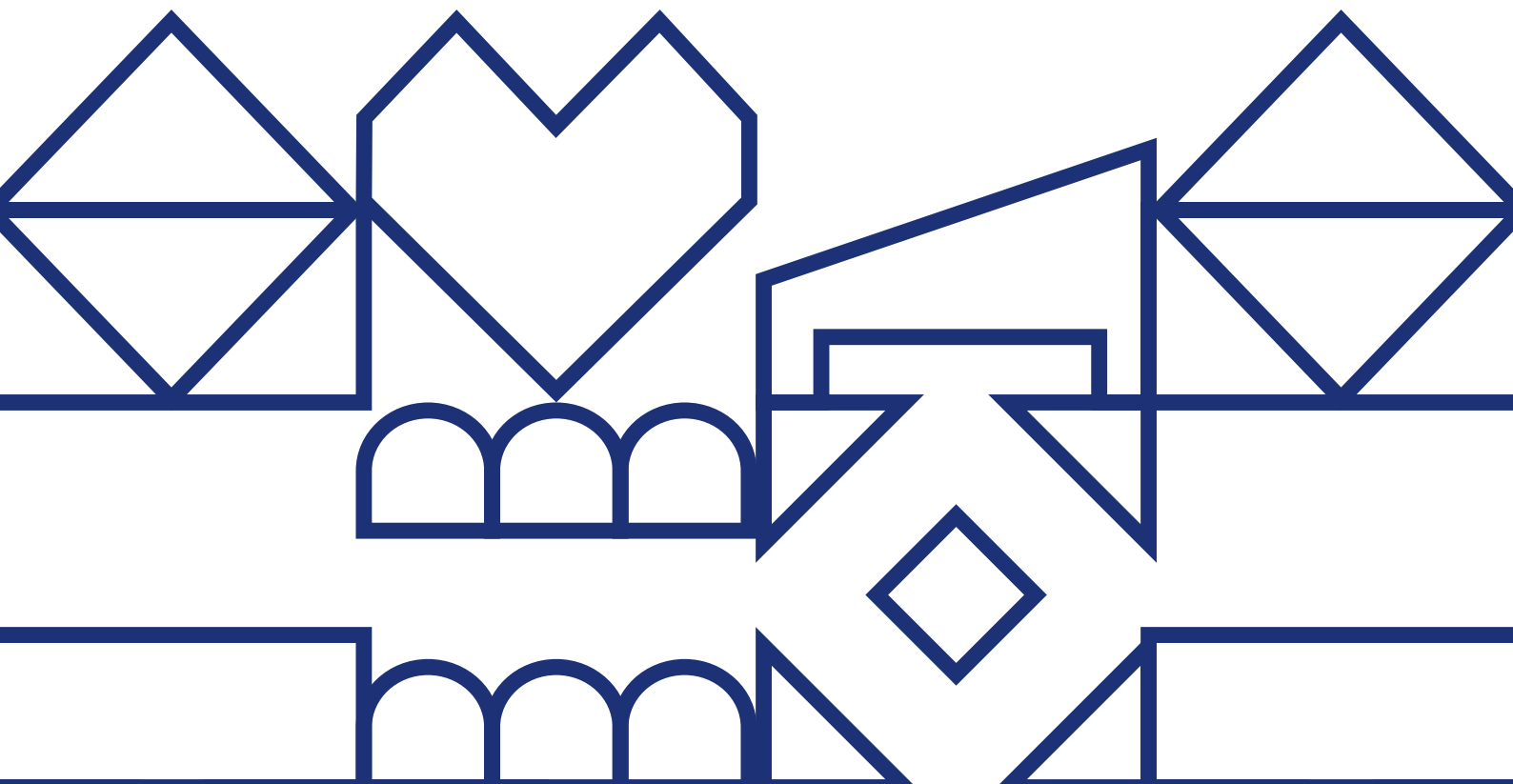
määräajassa. Määräajan kuluessa on käsitelty erityisen tuen tarpeen sairaanhoitolain ilmoitukset ja palveluhakemukset.

Ikäihmisten palvelujen keskeisenä periaatteena on, että palvelut toteutetaan yksilöllisen hoito- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti tukemalla asiakkaan selviytymistä ja toimintaa oman kodin arjessa. Ikäihmisten palvelujen määrätavoitteet ylittyivät muiden paitsi kotihoidon säännöllisten asiakkaiden palvelutarpeiden selvittämisen kattavuudessa RAI-järjestelmällä sekä tehostetun palveluasumisen paikkojen osalta. RAI-järjestelmän avulla asiakkaiden palvelutarpeet selvitetään yhdenmukaisesti, kattavasti ja monipuolisesti.

Tavoite 70–75 %:n kattavuudesta ei ole toteutunut, koska RAI-arviointikoulutuksia ei ole ollut henkilöstölle ja täten ei ole ollut riittävästi RAI-osaajia. Säännöllisen kotihoidon piirissä oli 1 068 asiakasta ollen 168 asiakasta tavoitemäärää enemmän. Kotihoidon omaa tuotantoa vahvistettiin kuudella lähihoitajan toimella. Vuonna 2019 tavoitteena oli lisätä tehostetun palveluasumisen paikkoja vähintään 20:llä. Paikkamäärä oli talousarvion laadintahetkellä 448, kun toteuma oli 441 paikkaa. Tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen kriteerit täyttävistä hakijoista 93 % sai asumispaikan vanhuspalvelulain mukaisesti alle kolmessa kuukaudessa. Osa näistä hakijoista odotti paikkaa lyhytaikaisessa asumisessa, jolloin kolmen kuukauden aika ylittyi. Asiakasohjausyksikössä keväällä 2019 suoritettun asiakastytytyväisyytuloksen mukaan kokonaisuustyytyväisyys palveluun oli 9,2 asteikolla 4–10.

Terveydenhuolto järjestää terveydenhuollon palvelut Seinäjoen kaupungin ja Isokyrön kunnan asukkaille. Terveydenhuollon toiminta käsittää avoterveydenhoidon, kaupunginsairaalan palvelut, suun terveydenhuollon ja kuntoutuspalvelut. Avohoidon hoitotakuu toteu-

tui. Lääkärikäyntien määrätavoite jäi saavuttamatta Isokyrössä johtuen lääkäriresurssien vähäisyydestä alkuvuonna. Lapsimäärien lasku on vaikuttanut siihen, että hoitaja- ja terveydenhoitajakäyntien määrätavoitteista on jääty. Kotisairaanhoidot ja käyntimäärät erityistyöntekijöillä ovat ylittäneet määrätavoitteet. Laatutavoitteet toteutuivat pääosin kaikissa palveluissa lukuun ottamatta kaupunginsairaalan hoidon oikeaa porrastusta ja klinikkavalmiita potilaita. Erikoissairaanhoidosta ja varsinkin päivystyksestä on lähetetty kaupunginsairaalan osastoille potilaita, joiden hoito on vaatinut erikoissairaanhoidotasoista hoitoa ja toisaalta kaupunginsairaalan osastoilla on hoidettu potilaita, joiden hoito ei vaadi sairaalahoitoa. Kaupunginsairaala on myös koko ajan keskimäärin kymmenen klinikka-/hoitokotivalmista potilasta. Tulosalueen nettotoimintamenot ylittivät talousarvion 0,4 milj. €. Ylitys alkuperäiseen talousarvioon oli 10,3 milj. €. Merkittävin kasvu oli erikoissairaanhoidon menoissa. Tarkastuslautakunta pyysi terveydenhuollon tulosalueelta selvityksen tehdyistä toimenpiteistä erikoissairaanhoidon menojen kasvun pysäyttämiseksi ja niiden tuloksista. Selvityksen arviointi on esitetty luvussa 6.4.

5.3. SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALA

1 000 €	TA 2019	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan hallinto	-437	71	-642	-713	-1005 %
Perusopetus	-51 433	-51 183	-51 595	-412	-1 %
Erityispalvelut	-5 511	-5 511	-5 320	191	4 %
Varhaiskasvatus	-44 292	-42 433	-41 145	1 288	3 %
Lukiokoulutus	-8 823	-8 818	-8 993	-176	-2 %
Kansalaisopisto	-2 078	-2 027	-2 115	-88	-4 %
Ammatillinen koulutus	-449	-449	-455	-6	-1 %
Kirjastopalvelut	-4 410	-4 343	-4 240	103	2 %
Kulttuuripalvelut	-1 266	-1 237	-1 176	61	5 %
Museopalvelut	-953	-953	-970	-17	-2 %
Liikuntapalvelut	-6 492	-6 447	-6 522	-75	-1 %
Nuorisopalvelut	-1 972	-1 883	-1 907	-25	-1 %

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan hallinto tulosalue muodostuu hallinto- ja talouspalveluista, opetuspalveluiden hanketoiminnasta ja kaupungin ruokapalvelusta. Kesällä 2019 aloitti toimintansa uusi Seinäjoen kaupungin keskuskeittiö Alvariina, joka korvasi Törnävän ravintokeskuksen valmistuskeittiön. Ruokapalveluiden suoritemäärätavoite 3 milj. suoritetta vuodessa ylittyi ollen 3,2 milj. suoritetta. Ruokapalveluiden kuuden viikon perusruokavaliolistan ateriatarjonnasta lasketut keskimääräiset ravintosisällöt täyttivät kouluruokailusuositukset. Myös sydänmerkkiaterioiden kriteerit ovat täyttyneet koulujen ja päiväkotien lounasaterioissa. Heinäkuusta 2019 lähtien osa kotipalvelu-, sosiaali- ja terveystoimialan aterioiden tuottamisesta on siirtynyt Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin ravintokeskukselle. Ruokapalveluiden toiminnanohjausjärjestelmä Aromin versiovaihdos ei ole sujunut suunnitellusti, mikä on tuottanut manuaalista työtä. Tulosalueen nettotoimintamenot ylittivät talousarvion 0,7 milj. € (1005 %). Saadun selvityksen mukaan ylitys muodostuu pääasiassa ruokapalvelun myyntitulojen toteutumisesta budjetoitua pienempänä.

Seinäjoen kaupungin perusopetuksen toiminta-ajatuksena on huolehtia kasvavien lasten ja nuorten perustietojen ja -taitojen opettamisesta ja henkisen kasvun mahdollisuudesta sekä siitä, että näillä nuorilla on mah-

dollisuus jatko-opintoihin. Perusopetuksen määrätavoitteet toteutuivat lukuun ottamatta koululuokkien ryhmäkokoja, jotka ylittyivät alkuopetuksen neljässä luokassa keväällä ja kahdessa luokassa syksyllä 2019 sekä yhdellä luokalla ylemmillä luokka-asteilla. Seinäjoen perusopetuksen kaikissa kouluissa on toteutettu kestävän kehityksen ohjelmaa. Lisäksi tavoite kerhotoiminnan

Kesällä 2019 aloitti toimintansa uusi Seinäjoen kaupungin keskuskeittiö Alvariina, joka korvasi Törnävän ravintokeskuksen valmistuskeittiön.

järjestämisestä oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi on toteutunut kaikissa perusopetuksen kouluissa. Kolmivuotinen liikunnallistamisen suunnitelma (Liikkuva koulu) on laadittuna kaikissa kouluissa. Tavoite lähiliikuntapaikan saamiseksi jokaisen koulun pihaan toteutui Marttilan koulun osalta vuonna 2019. Tulosalueen nettotoimintamenot ylittivät talousarvion 0,4 milj. € (1 %). Ylitys muodostuu opetushenkilökunnan palkkajärjestelyrangan määrärahavaraksesta, joka on kirjattu henki-

löstöhallinnon tulosalueelle perusopetuksen tulosalueen sijaan. Lisäksi kotikuntakorvausmenot olivat arvioitua suuremmat.

Varhaiskasvatuksen tulosalue sisältyi vuonna 2019 arviointikohteisiin ja käsitellään myöhemmin luvussa 6.5.

Seinäjoen lukiot järjestävät opiskelijoilleen yksilöllisiä opinto-ohjelmia yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa kansainvälisyys huomioiden. Lukiokoulutuksen määrätavoitteita ovat, että perusopetuksen päättävistä 50 % siirtyy lukio-opintoihin, varsinaisia koulutuksen keskeyttäneitä on alle 2 % ja 90 % suorittaa ylioppilastutkinnon kolmessa vuodessa. Lukio-opintoihin siirtyi 57 %

perusopetuksen päättävistä, koulutuksen keskeyttäneitä oli 0,7 % ja kolmessa vuodessa tutkinnon suoritti 87 %. Ylioppilastutkinnon arvosanat ovat kokonaisuudessaan olleet valtakunnallista keskitasoa, mutta reaalilaineissa on menestytty keskimääräistä paremmin. Opiskelijakyselyiden mukaan opiskelijat ovat pääsääntöisesti olleet tyytyväisiä saamaansa opinto-ohjaukseen. Kehittämiskohteeksi kyselyissä on noussut tarve avunsaannin nopeuttamiseksi henkilökohtaisissa ongelmissa. Suoritettujen opiskelijakyselyiden mukaan viihtyvyys on kaikissa Seinäjoen lukioissa hyvällä tasolla. Seinäjoen lukioiden keskimääräinen opiskelijakohtainen kustannus alittaa valtakunnallisen keskiarvon.

5.4. KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA

1 000 €	TA 2019	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Kaupunkiympäristön toimialan hallinto	-939	-901	-1 365	-464	-52 %
Toimitilat	14 730	14 583	12 624	-1 959	-13 %
Kiinteistö- ja paikkatietopalvelut	9 065	9 125	6 885	-2 240	-25 %
Yhdyskuntatekniikka	-12 660	-12 350	-11 195	1 154	9 %
Kaupunkisuunnittelu ja kaavoitus	-799	-773	-749	24	3 %
Rakennusvalvonta	-123	-99	-163	-64	-65 %
Ympäristönsuojelu	-316	-304	-229	75	25 %

Kaupunkiympäristön toimialan hallinto tuottaa toimisto-, valmistelu- ja täytäntöönpanopalveluita tulosalueille sekä asiakkaille kaupunkiympäristön toimialan yksiköiden toimintaa koordinoien ja kehittäen. Tulosalueen määrätavoite sähköisten ostolaskujen suhteellisesta 50 %:n osuudesta toteutui kuin myös laatutavoite lautakunnan otteille ja johtoryhmämuistioille asetetusta jakeluajasta. Taloudellisuustavoitteena oli vuonna 2019 tuottaa palvelut alle 21,60 €/alla/asukas (toimintakate/asukasluku), mikä ei toteutunut. Toteuma oli 22,36 €/asukas, minkä arvoon vaikuttivat bud-

Drone –kuvauskopteri on otettu käyttöön maastotietojen keräämisen tehostamiseksi ja suoritettut kartoituslennnot ovat sujuneet hyvin.

jetoitua 0,2 milj. € pienemmät pysäköintivirhemaksutulot sekä Asemanseudun hankkeen nettokustannukset 0,2 milj. €. Ilman Asemanseudun hanketta toteuma olisi ollut 18,54 €/asukas täyttäen taloudellisuustavoitteen.

Toimitilat tulosalue sisältyi tarkastuslautakunnan vuoden 2019 arviointikohteisiin ja käsitellään myöhemmin luvussa 6.2.

Kiinteistö- ja paikkatietopalvelun tulosalue tuottaa ja ylläpitää ajantasaista paikkatietoaineistoa. Hoitaa viiveettömän kiinteistönmuodostuksen yrityksille ja asukkaille tonttien myynnin ja rakentamisen tarpeisiin. Yhdyskuntarakentamisen tarpeisiin hankittavan raakamaan määrätavoite ylittyi. Drone –kuvauskopteri on otettu käyttöön maastotietojen keräämisen tehostamiseksi ja suoritettut kartoituslennnot ovat sujuneet hyvin. Kiinteistöverotietojen tarkistamisen –projekti on edennyt tavoitettaan nopeammin ja rakennustiedoista 61 % on tarkastettu. Kiinteistö- ja paikkatietopalvelun tulosalue alitti talousarvion mukaisen toimintakateen 2,2 milj. € (25 %). Maaomaisuuden luovutusvoittojen osalta jäi asetettu tavoite 7,5 milj. € saavuttamatta, joka perustui vuoden 2018 tasoon. Maaomaisuuden myyntitulot olivat 5,0 milj. €, josta kertynyt luovutusvoitto oli 4,2 milj. €. Maanvuokratulot olivat 1,7 milj. € (tavoite: 1,1 milj. €) ja metsänmyyntitulot olivat 0,8 milj. € (tavoite: 0,7 milj. €).

Yhdyskuntatekniikan tulosalueen toiminta-ajatuksena on tuottaa eri tulosyksiköille asetetut tehtävät nykyaikaisia toimintatapoja käyttäen taloudellisesti ja ympäristöystävällisesti yhteistyössä kaupungin muun organisaation sekä vuorovaikutuksessa kaupunkilaisten kanssa. Vuonna 2019 tulosalueen tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Investointihankkeissa on panostettu laatuun, minkä johdosta suunnitelmista ja rakentamiskoh-teista saadut reklamaatiot ovat olleet vähäisiä, kuten myös takuukorjaukset ja tarve vakuuksien käytölle.

5.5. ELINVOIMAN JA KILPAILUKYVYN TOIMIALA

1 000 €	TA 2019	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Elinvoima ja kilpailukyky	-8 138	-7 858	-8 218	-360	-5 %

Elinvoiman ja kilpailukyvyn toimiala edistää kaupungin elinvoimaa, kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta kaupunkistrategian vuosittaisen väestönkasvutavoitteen saavuttamiseksi. Tavoitteena on 1,5 %:n vuosittainen väestönkasvu, joka perustuu syntyvyyden enemmyyteen sekä kansalliseen että kansainväliseen muuttoliikkeen. Vuoden 2019 lopussa Seinäjoen asukasluku oli 63 806 henkilöä. Asukasluvun lisäys oli 0,8 % eli 510 henkilöä edelliseen vuoteen verrattuna eikä asetettua tavoitetasoa saavutettu. Suomen 21 suurimman kaupungin (C21) joukossa Seinäjoen suhteellinen väestönlisäys oli 6. paras.

Työttömyysasteeseen liittyvä tavoite oli C21 kaupunkien alhaisin työttömyys ja enintään 7 % työttömyysaste. Vuoden 2019 aikana kaupungin työttömyysaste oli parhaimmillaan alle 7 % ja C21 kaupunkien joukossa työttömyys on yhtä alhaisella tasolla ainoastaan Espoossa. Työmarkkinatuen kuntaosuus oli 3,4 milj. € tavoitteen ollessa 3,0 milj. €. Työllistymisen palveluallianssin toiminta käynnistyi kahdessa vaiheessa keväällä ja syksyllä 2019, minkä pyrkimyksenä on tehostaa ja parantaa työmarkkinatukea saavien seinäjokisten työnhakijoiden palvelua ja palveluprosessia. Palveluyhteistyössä ovat mukana kaupungin lisäksi Kela Keskinen vakuutuspiiri, Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja koulutuskuntayhtymä Sedu. Seinäjoen kaupunki on hakenut yhdessä Ilmajoen kunnan kanssa työllisyyden kuntakokeiluun, jossa kunta vastaa työnhakijoiden palveluprosessista ja työllisyyttä edistävien palvelujen tarjoamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö

on vahvistanut työllisyyden kuntakokeilun joulukuussa 2019.

Seinäjoen kaupungille on valmisteltu yhdessä kaupungin eri toimijoiden, asukkaiden ja eri sidosryhmien kans-

Seinäjoen kaupungille on valmisteltu yhdessä kaupungin eri toimijoiden, asukkaiden ja eri sidosryhmien kanssa osallisuusmalli – Elämäni Seinäjoki.

sa osallisuusmalli – Elämäni Seinäjoki. Osallisuusmalli ohjaa kaupungin toimintaa osallisuuden edistämisessä sekä tukee ja opastaa omaehtoista kaupunkikehittämistä. Osallisuusmalli kuvaa, mitä tarkoitamme osallisuudella, asettaa konkreettiset tavoitteet osallisuuden edistämiseksi, kertoo kuntalaisille, miten Seinäjoella voi osallistua ja vaikuttaa sekä ohjaa kaupungin toimintatapojen kehittämistä kohti osallistavampaa toimintakulttuuria. Osallisuusmalli on toiminnallinen kokonaisuus, jonka toimenpiteitä viedään eteenpäin neljän vuoden valtuustokauden syklin mukaisesti.

Hyvinvointiraportti 2018, joka pohjautuu laajaan hyvinvointikertomukseen vuosille 2017–2020 sisältyi vuoden 2019 arviointiin ja käsitellään myöhemmin luvussa 6.6.

5.6. ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

1 000 €	TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Liikevaihto	18 537	18 358	-179	-1 %
Liikevoitto / -tappio	-75	-1	74	99 %
Tilikauden voitto / tappio	-45	22	66	146 %

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitoksen operatiivisen toiminnan laajaan tehtäväkenttään kuuluvat muun muassa tulipalojen, kuten maasto- ja rakennuspalojen sammuttaminen, pinta- ja kuilupelastus, liikenneonnettomuudet sekä ensivastetehtävät.

Vuonna 2019 pelastusyksikkö / -yksiköt lähtivät 5 032 hälytystehtävään, kun vuonna 2018 hälytystehtäviä oli 4 851.

Lisäksi pelastuslaitos suorittaa turvallisuusviestintää, sammutinhuoltoa, nuohouspalvelua sekä varautumista ja väestönsuojelua. Vuonna 2019 pelastusyksikkö / -yksiköt lähtivät 5 032 hälytystehtävään, kun vuonna 2018 hälytystehtäviä oli 4 851. Merkittävin määrä tehtävistä muodostui ensivastetehtävistä 1 633 (2018: 1 433), liikenneonnettomuuksista 864 (2018: 751) ja automaattisista palohälytyksistä 744 (2018: 742). Suuronnettomuuksia, joiksi luokitellaan yli 0,5 milj. € vahingot, oli yhteensä

kuusi. ERICA -häätakeskusjärjestelmän hallittu käyttöönotto vuonna 2019 on vaatinut suuren työmäärän. Valmiuden nosto ruuhkatilanteissa on ollut merkittävä kustannustenhallintaan liittyvä toimenpide.

Pelastustoiminnan tavoitteena on, että ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on I-riskialueella 6 minuuttia, II-riskialueella 10 minuuttia ja III-riskialueella 20 minuuttia 50 %:ssa kiireellisistä pelastustehtävistä ja vastaavasti pelastustoiminnan alkamisaikatavoite I-riskialueella 11 minuuttia, II-riskialueella 14 minuuttia ja III-riskialueella 22 minuuttia 50 %:ssa kiireellisistä pelastustehtävistä. Tavoitteen toteuma vuonna 2019 on ollut yli 50 % jokaisella riskialueella. Ensimmäiseen riskialueeseen kuuluvia alueita on Etelä- Pohjanmaan alueella määriteltä sijaitsevan Seinäjoen keskustan alueella ja ensimmäisen yksikön työvuoro on kokonaisuudessaan sammutusautossa.

Tilikauden 2019 kirjanpidon mukainen ylijäämä oli 22 t€. Talousarvioon nähden investoinnit alittuivat 73,2 t€. Toiminnan ja investointien rahavirtojen nettovaikutus oli 0 €. Ennakkolaskelman mukaan kunnille palautettava määrä tulee olemaan yhteensä 71 t€. Taloudellinen suoriutuminen on ollut hyvä.

6. Vuoden 2019 arvointikohteet

6.1. ASEMANSEUDUN HANKE

Osana vuoden 2019 toiminnan ja talouden arvointityötä tarkastuslautakunta on pyytänyt selvityksen Asemaseudun hankkeesta. Seinäjoen kaupunkistrategiassa 2018–2025 todetaan, että Seinäjoen asema-alueen rakentaminen on Seinäjoen keskustakehittämisen seuraava, kaupunkikeskustaa uudistava ja sen kansallista merkitystä vahvistava vaihe. Strategiakauden aikana alueen rakentaminen alkaa aseman kaupunkikeskustan puoleiselta osalta. Asemaseudun hanke on Seinäjoen kaupunkistrategian kärkihanke 2020-luvulla.

**Asemaseudun hanke on
Seinäjoen kaupunkistrategian
kärkihanke 2020-luvulla.**

Aseman-seutu tulee määrittelemään Seinäjoen kaupunkikuvaa vuosikymmenet ja tavoitteena on monipuolinen asumisen, palvelujen ja työpaikkojen keskittymä. Uusi Asemakortteli on portti ja käyntikortti kaupunkiin, mikä merkityksen vahvistaa 1,2 miljoonan junamatkustajan vuosittainen määrä.

Kaupunginhallitus on lokakuussa 2017 päättänyt, että Seinäjoen kaupunki sitoutuu toimialakohtaisissa vuosisuunnitelmissa asemaseudun ensimmäisen vaiheen suunnitteluun ja toteuttamiseen seuraavasti: maanhan-

kintoja ja maankäyttöä koskevien neuvottelujen aloittamiseen liikenneviraston ja VR Yhtymän kanssa, asemakaavan laatimisen aloittamiseen, kunnallistekniikan suunnitteluun ja rakentamiseen, katuverkoston ja pysäköinnin suunnitteluun ja rakentamiseen sekä julkisten tilojen suunnitteluun ja rakentamiseen siten, että ensimmäisen vaiheen aloitus mahdollistuu vuosina 2018–2019 ja varaudutaan projektijohtajan palkkaamiseen koko asemaseudun hankkeiden toteuttamiseksi.

Keväällä 2018 on valmistunut Seinäjoen asema-alueen yleissuunnitelma, jonka tehtävänä on eri toimintojen, kuten asutuksen, palvelujen ja työpaikkojen sekä virkistysalueiden sijoittamisen yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Kesällä 2019 on palkattu hankejohtaja Asemaseudun hankkeen edistämiseen. *Tammikuussa 2020 on Seinäjoen asema-alueen asemakaavan luonnosvaihe kaupungin puoleisten eteläisempien kortteleiden osalta esitelty ja annettu tiedoksi kaupunginhallitukselle.* Asemakaava on maankäytön suunnittelussa yksityiskohtaisin kaava, jossa määritellään kunnan jonkin osa-alueen käytön ja rakentamisen järjestäminen. Seinäjoen aseman alueen asemakaavan hyväksymisen ehtona on, että maa-alueen omistus on yksissä käsissä tai vastaavin sopimuksin hoidettu.

*Nyt suunniteltavan alueen maanomistajia ovat Seinäjoen kaupunki ja Senaatin Asema-alueet Oy sekä rata-
pihan osalta Väylävirasto.* Senaatin Asema-alueet Oy

on valtion perustama yhtiö, joka kehittää asema-alueiden käyttötarkoituksia ensisijaisesti kaavoituksen keinoin ja helpottaa alueiden monipuolista hyödyntämistä asuntorakentamisessa, liiketoiminnassa ja liikenteen solmukohtina. Väylävirasto vastaa valtion tieverkon, rautateiden ja vesiväylien kehittämisestä ja kunnossapidosta. Asema-alueen raidealueet kuuluvat Väylävirastolle, jonka toimesta alueelta on purettu 12 raideparia kesällä 2019. Ny-

Senaatin Asema-alueet Oy on valtion perustama yhtiö, joka kehittää asema-alueiden käyttötarkoituksia.

kyisen matkakeskuksen kohdalle jäljelle on jäänyt vielä 18 raideparia, joista 4–6 raideparia riittäisi henkilöjunaliikenteelle ja loput olisivat purettavissa kehittämällä Kapernau-min ratapihaa tavaraliikennettä palvelevana rata-alueena. *Raidepareilta vapautuva maa-alue olisi käytettävissä rakentamiseen. Tätä Seinäjoen ratapihojen kehittämistä visioiva esiselvitystyö on käynnistetty syksyllä 2019 kaupungin ja Senaatin Asema-alueet Oy:n yhteishankkeena.*

Tavoitteena on, että asemanseudun ensimmäisen vaiheen rakentaminen voitaisiin aloittaa vaiheittain keväällä 2021. Kokonaisuuteen sisältyy perhepalvelukeskus Aallokko, toimistorakennus matkakeskustoimintoihin,

Asema-alueen raidealueet kuuluvat Väylävirastolle.

kerrostaloja, liiketiloja, parkkitalo, ratapihan alikulku junalaitureille, veturitallien alueelle ja Pohjan kaupunginosaan sekä Valtionkadun katuinfra ja kunnallistekniikan toteutus. Asemanseudun toinen ja kolmas -vaihe painottuvat asuinkerrostaloihin, joiden rakentamisen aloittaminen määräytyy asuntomarkkinoiden kysynnän mukaan.

Asemanseudun ensimmäisen vaiheen investoinneista Seinäjoen kaupungin osuus on Valtionkadun kunnallistekniikan toteutus ja mahdollinen alikulku Pohjaan arviolta yhteensä noin 16 milj. €. Kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhtiöiden investointina voisivat toteutua perhepalvelukeskus Aallokko, parkkitalo ja toimistorakennus. Asuinkerrostalorakentaminen toteutuu yksityisenä investointihankkeena.

Kaupunki on strategian mukaisesti toiminut aktiivisesti asema-alueen rakentamisen käynnistämiseksi.

Kaupungin ja kaupunkikonsernin korkea lainakanta huomioiden tarkastuslautakunta korostaa huomioimaan vaihtoehtoiset mallit kaupungin ja kaupunkikonsernin investointien rahoittamiseen sekä rahoitusmallien merkityksen kaupungin talouteen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Asemanseudun hankkeeseen tulisi saada mukaan muitakin kumppaneita sekä julkista rahoitusta.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että perhepalvelukeskus Aallokon rakentaminen saataisiin pikaisesti käyntiin.

6.2. KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALAN TULOSALUE TOIMITILAT

1 000 €	TA 2019	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	32 348	32 378	31 247	-1 132	-4 %
Toimintamenot	-17 619	-17 796	-18 623	-827	-5 %
Netto	14 730	14 583	12 624	-1 959	-13 %

Kaupunkiympäristön toimialan tulosalue toimitilat tuottaa, hallinnoi ja ylläpitää kaupungin palvelurakenteeseen tarvittavia tiloja sekä muuta kaupungin omistukseen kuuluvaa rakennuskantaa. Toiminnan keskeisiä painopisteitä ovat toimitilojen terveellisyys, turvallisuus, toimivuus ja tehokkuus sekä rakennusomaisuuden arvon säilyttävä korjausvelan hallinta. Ylläpito pyritään tuottamaan kestävän kehityksen ja elinkaaritallisuuden näkökulmista kaikissa olosuhteissa asiakaslähtöisesti, laadukkaasti, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Toimitilat tulosalueeseen sisältyvät tulosityksiköt suunnittelu, rakennuttaminen, isännöinti, ylläpitopalvelut ja siivouspalvelut. Toimitilat toteuttaa talonrakennuksen investointiohjelmaa, joka on noin 12–15 milj. € vuosittain.

Suunnittelun tulosityksikkö tuottaa käyttötalouden kunnossapito- ja muutosrakentamisen tarvitsemat rakennussuunnitelmat sekä investointikohteiden hankesuunnitelmat sekä osan toteutussuunnittelusta. Suunnittelun taloudellinen tavoite on laaditun suunnittelun

kustannustehokkuus verrattuna ostopalveluun. Laskennallisena vertailuarvona on hankesuunnittelussa 1 % ja toteutussuunnittelussa 2,5 % investoinnin arvosta. Rakennuttamisen tulosityksikkö toteuttaa talonrakennuksen investointiohjelmaa, valmistelee päätösesitykset kaupunginhallitukselle sekä tuottaa rakennuttamisen

konsernipalveluja. Lisäksi rakennuttamisen tulosityksikkö on LVIS-asiiantuntijaorganisaatio koko tulosalueelle. Rakennuttamisen taloudellinen tavoite on rakennuttamispalvelun kustannustehokkuus ostopalveluun verrattuna. Laskennallisena vertailuarvona on 4 % investointien arvosta.

**Kaupungin omistamien
yksittäisten rakennusten
määrä vuonna 2019
oli noin 650 kpl, jakautuen
noin 350 kohteeseen.**

Isännöinnin tulosityksikkö hallinnoi rakennusten taloutta, sisäisiä ja ulkoisia vuokria, vuokrasopimuksia ja vuokruksia sekä tuottaa isolta osin kaupunkikonsernin kiinteistöyhtiöiden isännöinti- ja toimitusjohtajatehtävät. Tehtävänä on myös seurata ja kehittää rakennuskannan energiatehokkuutta. Tilojen käytön tehostaminen ja energiatehokkuus ovat isännöinnin taloudelliset tavoitteet. Ylläpitopalvelun tulosityksikköön sisältyvät tu-

kipalvelut, tekninen valvonta, kiinteistönhoito, kunnossapito ja terveyskeskuksen tekniset palvelut. Ylläpidon taloudelliset tavoitteet ovat ennakoivamman kunnossapidon luomassa pitkän aikavälin säästössä ja arvon säilyttämisessä. Kiinteistönhoidon osalta toteutetaan

Talonrakennuksen investointiohjelmasta noin 75 % on peruskorjaus- ja laajennusinvestointeja.

verrokkiseurantaa yksityiseen palveluun. Siivouspalvelun taloudellinen tavoite on toiminnan mitoituksessa verrattuna yksityiseen palveluun. Laatua siivouspalvelussa seurataan asiakaspalautteiden, omavalvonnan ja sisäilmaolosuhteiden indikaatioilla.

Talousarviossa 2019 tulosityksikköjen rakennuttaminen ja suunnittelu määrätavoitteena on tehtävien hoitaminen vahvistettujen talousarviomäärärahojen ja aikataulujen mukaisesti. Ylläpidon ja siivouspalvelun määrätavoitteena on, että tehtävät ja palvelut tuotetaan mitoitusten ja työohjelmien mukaisesti. Käyttötalouden työkohteet, kiinteistönhoito ja siivouspalvelut on toteutettu tavoitteiden ja ilmenneiden tarpeiden mukaisesti. Talonrakennuksen investointiohjelma toteutui aikataulutusti. Ylläpidossa ja siivouksessa on laatutavoitteeksi määriteltä hyvä sisäilmaston takaaminen ja sisäilmaryhmässä käsiteltävien kohteiden määrällä mitattuna on kaupungin sisäilmaolosuhteiden hallinta pysynyt ennallaan. Laatutavoitteeksi on lisäksi määriteltä, että toiminnassa noudatetaan vallitsevaa lainsäädäntöä, hyvää rakennustapaa sekä alan ohjeistusta ja että, rakennuskannan tuotantoratkaisujen valinnassa huomioidaan suunnittelun ja toteutuksen laatu. Viimeksi mainittua laatutavoitteen toteumaa ei ole esitetty tilinpäätöksessä. Taloudellisuustavoitteeksi asetettu energiankulutuksen (kWh) määrän vähentäminen saavutettiin, mutta energiahintojen korotusten johdosta tavoitekustannus ylittyi. Asiantuntijapalvelut toteutuivat ostopalveluja edullisemmin.

Rakennusten tasearvo oli 153,8 milj. € kaupungin vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Rakennusten tasearvo on kasvanut 6,5 milj. € vuodesta 2018. Rakennuskannan tekninen nykyarvo oli noin 350 milj. €. Tekninen nykyarvo ottaa huomioon rakennuksen tai korjauksen iästä, kulumisesta ja vanhenemisesta johtuvan teknisen arvon alenemisen vaikutuksen ja korjausinvestointeja vastaavat arvonorotukset. Kaupungin omistamien yksittäisten rakennusten määrä vuonna 2019 oli noin 650 kpl, jakau-

tuen noin 350 kohteeseen. Rakennuskannan yhteenlaskettu pinta-ala on noin 400 000 m². *Rakennuskannan kokonaismäärästä noin 100 kohdekokonaisuutta on kaupungin palvelutuotannon kannalta keskeisessä käytössä ja noin 100 perustehtävän ulkopuolista kohdetta on vain välttämättömän ylläpidon piirissä. Noin 30 rakennusta on tyhjillään ja purettavien kiinteistöjen listalla. Purkulistalla on myös rakennuksia, joiden käyttötalouteen vaikuttavat ylläpitomenot vuositasona ovat olleet merkittävät, esimerkiksi entinen Terveystieteiden tutkimuskeskus 75 000 €/vuosi.* Siksi purkaa odottavat rakennukset pyritään pääsääntöisesti poistamaan ylläpidon ja lämmityksen piiristä mahdollisimman pikaisesti.

Viime vuonna kaupunki myi kiinteistöillä sijaitsevia rakennuksia 2,2 milj. €:lla sekä kaksi asunto-osaketta. Merkittävin rakennuskauppa oli Aikuiskoulutuskeskuksen siirtyminen Seinäjoen koulutuskuntayhtymälle. Kaupungin kiinteistöjä purettiin 160 t€:lla. Purettuja kiinteistöjä olivat Ala-Hallila Björkenheimintien sillan läheisyydestä Huhtalan kaupunginosassa ja "Plantoolin" halli- ja toimistorakennus kaupungin keskustassa. Kaupungin vuoden 2019 rakennusinvestoinnit olivat 20,2 milj. €, mistä merkittävimmät projektit on mainittu luvussa 4. kappaleessa investointien tarkastelu. Talonrakennuksen investointiohjelmasta noin 75 % on peruskorjaus- ja laajennusinvestointeja. Uudisrakentaminen on keskittynyt päiväkoteihin 2010-luvulla; yli 40 uudis- ja laajennusinvestointia joko kaupungin tai kaupunkikonsernin taseeseen.

Seinäjoen kaupungissa on 5–6 kertaa vuodessa kokoontuva toimitilatyöryhmä, jossa käydään läpi kaupungin toimitilatarpeita kokonaisuutena ja linjataan rakennusomaisuuden hallinnan strategisia ratkaisuja. Toimitilatyöryhmän puheenjohtajana on kaupunginjohtaja ja jäseninä toimialojen johtajat, rahoitus- ja hallintojohto sekä toimitilojen edustajat.

Kaupungin kiinteistöjen korjausvelan määrä on noin 35 milj. € eikä se ole merkittävästi muuttunut vuonna 2019. Korjausvelaksi lasketaan rakennuksen teknisestä nykyarvosta se määrä, joka alittaa 75 %:n tason vastaavan rakennuksen jälleenhankinta-arvosta. Korjausvelka kertoo siten karkean arvion siitä, paljonko korjaustoimiin tulisi investoida, että rakennukset olisivat tavoitteellisessa kunnossa käytön kannalta. Rakennuskannan kuluminen on noin 1,5 % vuodessa. Seinäjoella korjausvelan kasvun torjuva korjaustarve on vuositasona noin 5,2 milj. €. Peruskorjausinvestointeihin oli varattu 5 milj. € vuoden 2019 alkuperäisessä talousarviossa. Muutetussa talousarviossa peruskorjausinvestoinnit olivat 11 milj. € toteuman ollessa 16 milj. €. Talousarvioylytyk-

set johtuivat pääosin hankkeiden arvioidusta poikkeavasta jaksotuksesta, mutta myös rakentamisen aikana tarpeellisiksi katsotuista lisätoista. Saadun selvityksen mukaan Seinäjoen kaupungin peruskorjauskohteet on käytyä hyvin läpi. Peruskorjauksien osalta 90-luvulla tapahtuneet virheet ovat liittyneet siihen, että on tehty lähinnä pintakorjausta. Täten on jäänyt korjaamatta jotain, mikä on aiheuttanut ongelmia myöhemmin kuten esimerkiksi Törnävän koulun osalta. Törnävän koulun korjaus- ja korvaamishankkeelle on varattu noin 1,9 milj. € talousarviossa 2020. Peruskorjauksiin sisältyy aina riskiä ja sisäilmaongelmat tuovat omat haasteensa, kun ongelman aiheuttajaa ei aina löydy. Julkisten rakennusten ilmanvaihdoista on annettu maaliskuussa 2019 valtakunnallinen Hyvä sisäilma –suositus, joka on huomioitu toimitilat tulosalueella. Rakennusten talotekniikan automatiikan valvonta on keskitetty ylläpidon valvomoon.

Toimitilat tulosalue alitti talousarvion mukaisen toimintakatteen 2,0 milj. € (13 %). Toimintatulot jäivät talous-

arviosta 1,1 milj €, mikä johtui lähes kokonaan sisäisten vuokrien ja sisäisten siivouspalvelujen budjetoitua vähäisemmästä laskutuksesta. Toimintamenot toteutuivat talousarviota suurempina johtuen pääasiassa kirjanpi-

Julkisten rakennusten ilmanvaihdoista on annettu maaliskuussa 2019 valtakunnallinen Hyvä sisäilma –suositus.

dollisesta muutoksesta konsernin kiinteistöyhtiöiden muuttuessa keskinäisiksi kiinteistöyhtiöiksi sekä toimintavuoden aikana tehdyistä kertaluontoisista erillis-päätöksistä, joihin ei ollut kohdennettu omaa määrärahavarausta.

Kaupunginhallituksen 28.10.2019 antaman selvityksen mukaan vuonna 2020 rakennusinvestointien osalta pilotoidaan investointien vaikuttavuuden arviointia. Tämä sisältää investoinnin tulot, vaikutuksen käyttötalouteen, hyötyvaikutukset ja kiireellisyyden, minkä tarkastuslautakunta toivoo ohjaavan investointien priorisointia ja taloudellisten edellytysten parempaa ennakkointia pidemmällä ajanjaksolla.

Tilojen käytölle ei ole asetettu yhtäkään tavoitetta vuoden 2019 ja 2020 talousarviossa. Seinäjoen kaupunkistrategiassa on talouden tavoitteena talouden tasapaino, jonka kehityksen seuraamiseksi on yhdeksi mittariksi määritelty kaupungin taseen hallinta ja erityisesti kaupungin omistamien tilojen käyttöaste. Tarkastuslautakunta suosittelee asettamaan tilojen käyttöä ja käyttöastetta tehostavia tavoitteita ja mittareita.

Talousarviossa asetettujen tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta pyytää lisäksi kiinnittämään huomiota siihen, että asetettuja tavoitteita mitataan ja että käytetty mittari mittaa tavoitetta. Laatutavoitteeksi on muun muassa määritelty, että toiminnassa noudatetaan vallitsevaa lainsäädäntöä, hyvää rakennustapaa sekä alan ohjeistusta ja että, rakennuskannan tuotantoratkaisujen valinnassa huomioidaan suunnittelun ja toteutuksen laatu. Näiden toteumaa ei ole esitetty tilinpäätöksessä.

6.3. SEIPARK OY

1 000 €	TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Liikevaihto	2 150	2 037	-113	5 %
Liikevoitto / -tappio	130	150	20	15 %
Tilikauden voitto /tappio	0	39	39	0 %

Seipark Oy on Seinäjoen kaupungin 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Seipark – konserniin kuuluu Seipark Oy:n 100 %:sti omistama tytäryhtiö Kiinteistö Oy Rauniontorin Pysäköinti. Seipark Oy:n toiminta-ajatuksena on pysäköinnin järjestäminen ja operoiminen Seinäjoen kaupungissa. Yhtiö operoi kadunvarsipysäköintiä sekä rakennuttaa moderneja pysäköintilaitoksia siten, että ne tukevat Seinäjoen keskustan kehittämistavoitteita ja ovat asiakkailleen turvallisia ja helppokäyttöisiä. Yhtiön visiona on olla modernien ja helppojen pysäköintiratkaisujen toteuttaja, toiminnan myötävaikutuksella Seinäjoelle syntyy pysäköintikuluttuuri ja asiakkaat kokevat pysäköinnin helpoksi, turvalliseksi ja viihtyisäksi sekä yhtiö on kannattavasti toimiva ja taloudellisesti omavarainen yhtiö. Kiinteistö Oy Rauniontorin Pysäköinti

hallinnoi Seinäjoen keskustassa sijaitsevaa maanalaista pysäköintitilaa, johon on suora kulkuyhteys Toriparkista. Emoyhtiö operoi pysäköintiä tytäryhtiön hallinnoimassa tilassa.

**Yhtiö operoi
kadunvarsipysäköintiä sekä
rakennuttaa moderneja
pysäköintilaitoksia.**

Yhtiön operoimia pysäköintitaloja ovat Toriparkki, P-Torikeskus ja P-Frami. Seipark Oy:n rakennuttama ja maaliskuussa 2018 valmistunut Toriparkki mahdollisti keskustan uudisrakentamista järjestämällä kiinteistöille niiden tarvitsemia

autopaikkoja, Keskustorin rakentamista ja kävelypainotteisuuden lisäämistä Seinäjoen kaupungin keskustassa. Toriparkin rakentaminen maksoi noin 13 milj. €.

Seinäjoen kaupungin näkemys yhtiön kehittämisvisiosta on, että toimintaa laajennetaan hallitusti uusia

pysäköintilaitoksia sovitussa laajuudessa kaupungin kanssa yhdessä toteuttaen. *Kesäkuussa 2019 kaupungin ja yhtiön välisessä tulosneuvottelussa määriteltiin tavoitteeksi yhtiön osallistuminen perhepalvelukeskuksen yhteyteen rakennettavan pysäköintitalon suunnitteluun ja rakentamiseen sekä myös keskusta-alueen ja aseman seudun pysäköintiratkaisuihin osallistuminen. Yhtiö on aktiivisesti osallistunut edellä mainittujen kehittämissuunnitteluun sekä valmistelutyöhön.* Seinäjoen kaupungin tavoitteet omistukselle ovat kaupunkikeskustan kehittämisen mahdollistaminen ja kohtuuhintainen pysäköinti.

Yhtiön operoiman kadunvarsipysäköinnin hinnoittelusta, pysäköintirajoituksista ja muista pysäköintiin liittyvistä asioista päättää kaupunkiympäristölautakunta. *Lokakuussa 2019 kaupunkiympäristölautakunta päätti yleisen pysäköintiluvan ja Torikatu itä-pysäköintiluvan hinnan tarkistuksesta sekä pysäköintilupa- o-keuksien rajoittamisesta, jotka astuivat voimaan vuoden 2020 alussa. Edellä mainitun tavoitteena on, että keskustan vilkkaimmin asioiduilla kaduilla kadunvarsipysäköintipaikat olisivat pääosin lyhytaikaisen pysäköinnin käytössä ja pidempiaikainen pysäköinti ohjautuisi pysäköintitaloihin ja reuna-alueille.* Tähän kokonaisuuteen sisältyi myös Toriparkin kuukausipysäköinnin hinnanalennus vuodeksi 2020.

Yhtiölle asetetut määrätavoitteet niin kadunvarsipysäköinnin volyymi kuin Toriparkin käyttäjämäärät jäivät hieman alle tavoitteen. Kadunvarsipysäköinnin liikevaihto laski 1,4 % vertailuvuodesta, kun tavoite oli säilyttää vuoden 2018 taso. Toriparkin toteutunut käyttäjämäärä (autopaikan käyttö/päivä) oli 0,8, kun tavoitteena oli 1,0. Kadunvarsipysäköinnin osalta on tapahtunut siirtymistä Toriparkkiin. *Kahtena ensimmäisenä toimintavuonna Toriparkin lyhytaikaisen pysäköinnin euromääräiset volyymit ovat ylittäneet asetetut tavoitteet, mutta kuukausisopimus pysäköinnin määrät ovat olleet alle asetettujen volyymien ydintalvea lukuun ottamatta. Keskustorin ja Toriparkin ympäristöön valmistuvista asuinnoista vasta osa on valmistunut tai on otettu käyttöön, mikä on vaikuttanut osaltaan kuukausisopimusten vähäiseen määrään.* Laatuavoitteisiin on määritelty pysäköinnin operoiminen asiakaslähtöisesti, mihin on vastattu mahdollistamalla mobiilimaksaminen myös pysäköintitaloissa Toriparkki ja P-Torikeskus.

Yhtiön näkemyksen mukaan pysäköinti on "sekundaari-

nen" palvelu, minkä johdosta pysäköintimääriin vaikuttaminen on hankalaa. Pysäköintimäärissä ratkaiseva tekijä on kaupunkikeskustan vetovoimaisuus. Markkinointitoimenpiteitä on tehty ja markkinointia jatketaan edelleen. Vuoden 2020 talousarviossa on Toriparkin liikenneopasteet, mitkä edesauttavat löydettävyyttä.

Ydinkeskustan alueelle kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kesäkuussa 2016 periaatteet autopaikkojen lunastusvelvollisuutta/-oikeutta koskien. Tässä yhteydessä on myös päätetty noudattaa kaupunginvaltuuston lokakuun 2015 päätöstä, että kaupunki tekee niin sanotut velvoitepaikkojen vapaaksiostosopimukset, perii niiden perusteella maksettavat korvaukset kaupungille sekä sijoittaa kaupungille kertyneet korvaukset oman pääoman ehtoisina sijoituksina Seipark Oy:öön siihen saakka kunnes Seipark Oy:tä koskevat ennakkoratkaisut liittyen arvonlisäveroon ja tuloveroon ovat tulleet

lainvoimaisiksi. Yhtiö on saanut lainvoimaisen päätöksen arvonlisäveron osalta, mikä mahdollistaisi yhtiön tekemään puheena olevat sopimukset ja perimään sopimukseen perustuvat korvaukset arvonlisäverottomana sekä vähentämään arvonlisäverotuksessa pysä-

köintilaitoksen rakennuskustannuksiin sisältyneen arvonlisäveron. Tuloverotuksen osalta yhtiö ei ole saanut sellaista päätöstä, joka mahdollistaisi sopimuksiin perustuvien korvausten jaksottamisen useammalle vuodelle. Edellä mainitusta johtuen puheena olevat sopimukset tulee tehdä edellä kerrotun valtuuston vuoden 2015 päätöksen mukaisesti. Seinäjoen kaupunginhallitus on 14.1.2019 hyväksynyt sopimusten tekemisen Asunto Oy Toripatruuna I ja 9.12.2019 Asunto Oy Seinäjoen Oma Säästöpankin kanssa sekä päättänyt, että edellä mainittuihin sopimuksiin perustuvat korvaukset kaupungille yhteensä 0,3 milj. € sijoitetaan Seipark Oy:öön sijoitetun vapaan pääoman ehtoisena sijoituksena (SVOP-rahasto). Vuonna 2017 kaupunginhallitus on päättänyt 2,3 milj. € sijoituksesta Seipark Oy:n SVOP-rahastoon, mitkä perustuvat kaupungin tekemiin velvoitepaikkojen vapaaksiostosopimuksiin Kiinteistö Oy Parkituksen, Kiinteistö Oy Rauniontorin ja Seinäjoen Kassatalo Oy:n kanssa. *Toriparkin investoinnista merkittävä osa noin 7 milj. € rahoitetaan kaupunkikeskustan kiinteistöjen kaavamukaisten velvoitepaikkojen vapaaksiostokorvauksilla, joiden toteuma on 2,6 milj. € arviontichertomuksen laadintahetkellä.*

Tarkastuslautakunnan varajäsen Reijo Pitkäkoski ei esteellisenä osallistunut Seipark Oy:n arviointiin.

Seipark Oy:lle asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden voidaan katsoa pääosin toteutuneen. Seipark tarjoaa moderneja sekä helppoja pysäköintiratkaisuja ja on luomassa Seinäjoen kaupunkiin uutta pysäköintikulttuuria.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota palveluiden aktiiviseen tiedottamiseen ja markkinointiin sekä Toriparkin liikenneopasteiden aikaansaamiseen.

6.4. SEINÄJOEN KAUPUNGIN ERIKOISSAIRAANHOIDON MENOT: TEHDYT TOIMENPITEET JA TULOKSET

Osana vuoden 2019 toiminnan ja talouden arviointityötä tarkastuslautakunta on pyytänyt selvityksen tehdyistä toimenpiteistä Seinäjoen kaupungin erikoissairaanhoidon menojen kasvun pysäyttämiseksi ja tehtyjen toimenpiteiden tuloksista. *Seinäjoen kaupungin erikoissairaanhoidon toimintakulut 94,9 milj. € (2018: 83,6 milj. €) kasvoivat 11,3 milj. € eli 13,5 % vuoteen 2018 verrattuna. Talousarvio vuodelle 2019 laadittiin virkamiesvalmisteluna 28.6.2018 mennessä ja puheena olevassa terveydenhuollon tulosalueen esityksessä erikoissairaanhoidon talousarviomääräraha oli 93,9 milj. €, mitä on talousarvion 2019 tasapainottamisprosessissa karsittu ja budjetoitu vuoden 2018 toteuman 83,6 milj. € tasolle.* Menojen voimakas kasvu liittyy erityisesti siirtymisestä lainsäädännön velvoittamaan yhteispäivystystoimintaan. Kaupungin päivystyksen eli akuuttilääketieteen erikoisan kustannukset kasvoivat 3,7 milj. € eli 127 % vertailuvuodesta 2018 ollen 6,7 milj. € vuonna 2019. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntalaskutus kasvoi

nuorisopsykiatria sekä kirurgia. Seinäjoen kaupungin niin sanotut sakkopäivät vuonna 2019 olivat 69 päivää ja kaupunki maksoi näistä siirtoviivemaksuja 54 t€ (2018: 21 päivää, 16 t€). Siirtoviivemaksu peritään silloin, kun potilaan siirto jatkoapaikkaan viivästyy.

Terveystenhuoltolain mukaan erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan lääketieteen ja erikoissalojen mukaisia sairauksien ehkäisyyn, tutkimiseen, hoitoon, ensihoitoon, päivystykseen ja lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia terveydenhuollon palveluja. Jokaisen kunnan on kuuluttava sairaanhoitopiiriin erikoissairaanhoidon järjestämistä varten. Seinäjoen kaupunki kuuluu Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin, jossa on jäsenkuntia 18 ja näissä asukkaita lähes 200 000. Erikoissairaanhoidon keskittynyt Seinäjoen keskussairaalaan, mutta psykiatrian avohoitopalveluja tuotetaan myös eripuolilla maakuntaa.

Päivystys on siirtynyt Seinäjoen kaupungilta Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirille 1.1.2019. Muut sairaanhoitopiiriin alueen kunnat ovat siirtäneet päivystyksensä sairaanhoitopiirille jo aikaisemmin. Valtioneuvoston asetuksen 583/2017 2 §:n mukaan kunnan tai kuntayhtymän on huolehdittava siitä, että kiireellistä hoitoa on saatavilla kaikkina vuorokauden aikoina joko kiireettömän hoidon yhteydessä tai erillisessä päivystyksen toteuttamista varten suunnitellussa ympärivuorokauden toimivassa päivystysyksikössä. Ympärivuorokautinen päivystys on järjestettävä pääsääntöisesti perustervey-

Seinäjoen kaupunki kuuluu Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin, jossa on jäsenkuntia 18 ja näissä asukkaita lähes 200 000.

akuuttilääketieteen lisäksi merkittävästi myös erikoisaloilla neurologia, lastentaudit, naistentaudit, lasten- ja

denhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystykseenä. Seinäjoen kaupungilta sairaanhoitopiirille siirtyneen päivystyksen tilalle tuli kaupungin terveystieteiden keskuksen ajanvarauksellinen kiirevastaanotto (KiVa), joka sijaitsee Y-talossa. Kiirevastaanoton ajanvaraus on arkisin klo 8.00–18.00 ja viikonloppuisin 10.00–17.00. Ajanvarauksen ollessa suljettuna asiakasta ohjeistetaan kaupungin verk-

Seinäjoen kaupungilta sairaanhoitopiirille siirtyneen päivystyksen tilalle tuli kaupungin terveystieteiden keskuksen ajanvarauksellinen kiirevastaanotto (KiVa), joka sijaitsee Y-talossa.

kosivuilla soittamaan vuorokauden ympäri palvelevaan päivystysapunumeroon, kun mietinnässä on tarve lähteä päivystykseen. Yhteistyö kaupungin kiirevastaanoton ja Seinäjoen keskussairaalan yhteispäivystyksen välillä on hoidon tarpeen arvioinnissa tärkeää. *Sairaanhoitopiirin alueella on sovittu yhteiset kriteerit, milloin asia on hoidettava päivystyksessä ja milloin terveystieteiden keskuksen kiirevastaanotoilla. Potilaat joiden terveydentila ei vaadi välitöntä hoitoa ohjataan varaamaan aika kaupungin kiirevastaanotolle. Saadun selvityksen mukaan kaupungin kiirevastaanotto toimii hyvin, vastaanottoaikoja on saatavissa ja vapaita vastaanottoaikoja on jäänyt jopa käyttämättä.*

Vuonna 2018 kaupunginhallitus on esittänyt kaksi kertaa sairaanhoitopiirille palvelumaksujen hintojen alen- tamista. Tähän vaatimukseen yhtyi myös muita Etelä-Pohjanmaan kuntia. Vuonna 2018 sairaanhoitopiirin yhtymähallitus ei tehnyt palvelumaksujen hintojen alen- tamispäätöstä. Vuonna 2019 kaupunginhallitus on käsi- tellyt palvelumaksujen hintojen alentamista 15.4.2019 ja edellyttänyt, että sairaanhoitopiiri valmistelee palve- lumaksujen alentamiseen liittyvän asian välittömästi siten, että palvelumaksujen alennus voidaan toteuttaa mahdollisimman pian, esimerkiksi 1.7.2019 alkaen. Lisäk- si kaupunki on sairaanhoitopiiriltä edellyttänyt selvitystä palvelumaksujen erittäin merkittävään kasvuun kaudel- la 1-2/2019, DRG-hinnoittelun perusteiden tarkistamista, selvitystä ja vertailua muiden sairaanhoitopiirien vastaa- vaan hinnoitteluun, sairaanhoitopiiriä käynnistämään vastaavan talouden tervehdyttämisohjelman kuin Seinä- joen kaupunki ja tarkkaa seuraa potilaiden ohjautumises- sa päivystykseen. *Vuonna 2019 sairaanhoitopiiri alensi päivystysosaston hintoja vuoden 2019 alusta alkaen.*

Seinäjoen kaupunginhallitus hyväksyi 2.9.2019 esityksen Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän pe- russopimuksen uudistamisesta, jonka tavoitteena oli muun muassa jäsenkuntien omistajaohjauksen parantaminen niin, että jäsenkuntien taloudelliset resurssit tulevat parem- min huomioiduiksi kuntayhtymän toiminnassa ja kustan- nuksissa. Lisäksi uudistukseen olisi sisällytynyt nykyisen 20 %n äänileikkurin poistaminen, jolloin Seinäjoen kaupungin äänivalta olisi ollut oikeudenmukainen suhteessa kaupun- gin väkilukuun ollen yli 32 % tuona hetkenä laskennassa käytetyn asukaslukumäärän mukaan. *Perussopimusta ei uudistettu Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kun- tayhtymän muiden jäsenkuntien lausunnoista johtuen.*

Kaupunginhallitus asetti 21.10.2019 Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ja Seinäjoen kaupungin yhteisen kehittämistyöryhmän toimintojen kehittämiseksi, tehostamiseksi ja kustannussäästöjen aikaansaamiseksi sosiaali- ja terveystoimessa. Työryhmään on nimetty Seinäjoen kaupungilta kolme jäsentä ja neljä jäsentä Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä. Työryhmän esittämät toimenpiteet kustannussäästöjen ja toimintojen kehittämiseksi on esitelty kaupunginhallitukselle 2.3.2020. Hallitus hyväksyi työryhmän ehdotuksen mukaisesti, että

- Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri ja Seinäjoen kaupunki toteuttavat yhteistyönä päivystyksen ympärillä olevien asiakokonaisuuksien kehittämisen laaja-alaisesti ja uudistamisen yhteisessä rajapinnassa siten, että ratkaisut voidaan hyväksyä ja viedä käytäntöön sekä kaupungin että sairaanhoitopiirin toiminnoissa jo tämän vuoden puolella. Erityinen huomio päivystysyhteistyöhön liittyen kohdistetaan siihen, että rakennetaan kustannustehokas ja vaikuttava toimintamalli, jota mahdollisesti laajennetaan myöhemmin muuallekin maakuntaan.
 - Tavoitteena on hakea lisää vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta siten, että potilaat hoidetaan oikeassa paikassa.
 - Huomiota kiinnitetään yhteisessä palveluprosessissa tilanteeseen ennen päivystykseen tuloa ja jouhevaan siirtymiseen päivystyksestä pois.
 - Tavoitteena on käytäntöjen ja järjestelyjen yhdenmukaistaminen, prosessien sujuvoittaminen, nopea jatkohoidon järjestäminen ja myös kotisairaaloimintaan panostaminen.
 - Päivystykseen kytkeytyy lisäksi ikäihmisten lääkäri- ja kotihoidon palvelut ja kokonaisvaltainen ikäihmisten kotona asumisen tukeminen.
- Nimetään moniammatillinen valmisteluryhmä toimeenpanemaan uudistusta jo tämän vuoden aikana. Työryhmään nimetään neljä viranhaltijaa kaupungilta ja neljä viranhaltijaa Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä.
- Toimeksiantona valmisteluryhmälle on selvittää kevään 2020 aikana mahdollisuus hakea rahoitusta Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista edellä mainituille hankkeille sekä muille hankkeille.
- Työryhmän työn valmistelun tavoiteaikatauluksi asetetaan 31.5.2020.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Seinäjoen kaupungissa on tehty ja on ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin erikoissairaanhoidon menojen kasvun pysäyttämiseksi. Seinäjoen kaupungin ja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kehittämistyöryhmän yhteistyö ja työryhmän esittämät toimenpiteet kustannussäästöjen ja toimintojen kehittämiseksi nähdään erittäin tarpeellisina. Tarkastuslautakunta suosittelee, että Seinäjoen kaupungin ja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin välistä yhteistyötä tiivistetään ja kehittämis-yhteistyö jatkuu.

Tarkastuslautakunta suosittelee asukkaiden tietoisuuden lisäämistä Seinäjoen kaupungin kiirevastaanoton vastaanotto-toiminnasta tiedottamisella ja markkinointitoimenpiteillä. Tulisiko kiirevastaanotolle rakentaa oma brändi sinne hakeutumisen ja ohjautumisen tueksi? Tarkastuslautakunta suosittelee myös harkitsemaan kiirevastaanoton ajanvarauksen aukioloajan pidentämistä.

6.5. SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALAN TULOSALUE VARHAISKASVATUS

1 000 €	TA 2019	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	3 704	4 054	4 018	-35	-1 %
Toimintamenot	-47 996	-46 487	-45 163	1 323	3 %
Netto	-44 292	-42 433	-41 145	1 288	3 %

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuspalvelut tuottaa varhaiskasvatusta sen kaikissa toimintamuodoissa, esiopetusta ja avointa varhaiskasvatustoimintaa kuten esimerkiksi leikkitoimintaa sekä leikkikenttätoimintaa.

Vaihtoehtona kunnalliselle varhaiskasvatukselle on tukea lasten kotihoitoa kotihoidon tuella, kotihoidon tuen kuntalisällä ja yksityisen hoidon tuella. Lisäksi vaihtoehtona on palveluseteli lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Seinäjoen kaupungilla on 26 päiväkotia, 2 varhaiskasvatuskeskusta, 3 ryhmäperhepäiväkotia ja noin 50 perhepäivähoitajaa. Vuoden 2018 alussa Pohjan kaupunginosaan avautui uusi päiväkoti Taika. Hallilan ja Pohjan päiväkodit on lakkautettu.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi tehtävänä on ehkäistä syr-

jäytymistä, tukea huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Myös lapsen kotona hoitamisen mahdollistaminen on varhaiskasvatuksen tehtävä.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Varhaiskasvatuksen määrätavoitteena on, että varhaiskasvatuksen palveluihin osallistuu ikäluokasta vähintään 75 %. Suhteellisen osuuden tavoite toteutui ikäluokissa 5–6 vuotta ja jäi vain hieman alle tavoitteen ikäluokissa 3–4 vuotta. Ikäluokissa 1–vuotta toteuma oli 36 % ja 2–vuotta 68

%. Kaikki esikouluikäiset osallistuivat esiopetukseen. *Tavoite 3 000 käytössä olevasta varhaiskasvatuksen rakenteellisesta lapsipaikasta toteutui niin, että paikkoja käytti yhteensä 4 270 lasta, kun yksityisten lapsipaikat Seinäjoen kaupungissa luettiin mukaan kokonaismäärään. Palveluohjauksella on kaikille hoitopaikkaa hakeville saatu hyväksytyn toimintalinjan mukaisesti palvelu, vaikka hoitopaikkajonot ovat olleet jatkuvia.*

Laatutavoitteet ovat toteutuneet. Lasten ja henkilöstön määrämitoituksessa ei ole ollut huomauttamista. Päivän henkilökunta sekä saapuvat ja lähtevät lapset ovat todettavissa Varhaiskasvatuksen digitaalisesta Daisy-järjestelmästä. Ammatillisesti pätevää ja osaavaa henkilöstöä on ollut rekrytoinneissa saatavissa. Rakenteellisissa muutoksissa henkilökuntaa on koulutettu yhteistyössä Sedun kanssa. Vanhoja pieniä toimintatiloja on korvattu ja korvataan uusilla nykyvaatimukset täyttävillä tiloilla. Toimintapäivän toteutunut kustannushinta oli 40 € päiväkodissa (tavoite alle 43 €), perhepäivähoidossa 67 € (tavoite alle 56 €) ja ryhmäperhepäiväkodissa 42 € (tavoite alle 45 €). Toteutunut toimintapäivän kustannushinta palvelusetelin osalta oli 35 € ollen tavoitteen mukainen alle oman toimintapäivän kustannushinnan 43 €. Perhepäivähoidon kustannushinnan osalta taloudellisuustavoite oli saadun selvityksen mukaan epärealistinen ja tavoitetta tullaan tarkentamaan.

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjataan varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevan lainsäädännön, varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden sekä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman avulla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tukevat ja ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet edistävät laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Vuoden 2019 alussa astuivat voimaan opetushallituksen laatimat uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Seinäjoen paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma Meirän Vasu on päivitetty ja otettu käyttöön elokuussa 2019. Varhaiskasvatussuunnitelmaan sisältyy myös lapsen varhaiskasvatussuunnitel-

ma, joka käytännössä tarkoittaa jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle oman varhaiskasvatussuunnitelman laatimista. Suunnitelma laaditaan yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa ja sitä tarkennetaan säännöllisesti lapsen tarpeiden mukaan. Varhaiskasvatustaki takaa jokaiselle lapselle oikeuden saada 20 tuntia viikossa varhaiskasvatusta.

Esiopetussuunnitelma on opetushallituksen antama määräys, jonka mukaan kuntien on laadittava paikallinen esiopetussuunnitelma ja toteutettava esiopetusta. Seinäjoen kaupunki on ollut mukana laatimassa Etelä-Pohjalaisista, maakunnallista esi- ja perusopetuksen suunnitelmaa. Esiopetusta koskevat sisällölliset ja toiminnalliset asiat ovat perusopetuslain mukaista toimintaa, josta vastaa kasvatusta ja opetuslautakunta. Lautakunta on vahvistanut marraskuussa 2019 Eteläpohjalaisen esiopetuksen vuosisuunnitelmat lukuvuodelle

2019–2020. Seinäjoella esiopetuksessa noudatetaan pääosin peruskoulujen toiminta-aikoja. Erityistä tukea tarvitsevien lasten esiopetuksen turvaamiseksi Seinäjoen kaupungissa on 12 varhaiserityisopettajaa varhaiskasvatuksessa.

Talousarvioon nähden varhaiskasvatuksen tulosalueen nettotoimintamenot alittuivat 1,3 milj. € (3 %). Alitus alkuperäiseen talousarvioon oli 3,1 milj. € (7 %). Alitus muodostuu pääasiassa seuraavien menojen vähentymisestä: vuokrat 0,5 milj. €, henkilöstömenot 0,4 milj. € ja sisäisen ruokahuollon menot 0,4 milj. Varhaiskasvatus on suuri toimija ja sen yksiköiden talousarvioon ja määrärahojen käyttöön liittyvien päätösten kerrannaisvaikutukset näkyvät tulosalueen toimintamenojen alituksena.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan tulosalueen varhaiskasvatus toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden voidaan katsoa pääosin toteutuneen. Tarkastuslautakunnan varhaiskasvatuksen toiminnasta saaman kuvan mukaan kaupungin varhaiskasvatusta voidaan pitää laadukkaana. Palveluohjauksella on kaikille hoitopaikkaa hakeneille saatu hyväksytyn toimintalinjan mukaisesti palvelu. Varhaiskasvatus tuottaa palvelua lapsien ja perheiden hyvinvoinnin tueksi, mikä on yksi kaupungin vetovoima- ja pitotekijä.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota palvelusetelin käytön toimintaperiaatteisiin tulkintaongelmien välttämiseksi.

6.6. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN: HYVINVOINTIKERTOMUS 2017–2020 JA HYVINVOINTIRAPORTTI 2018

Terveystieteiden lain 12 §:n mukaisesti kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa tuotettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus, joka on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä kunnassa. Lisäksi

Hyvinvointikertomuksen avulla on koottu ja jalostettu oleellinen hyvinvointitieto tukemaan kunnassa tehtävää toiminnan suunnittelua ja päätöksentekoa.

valtuustolle tehdään vuosittain raportti, jossa kuvataan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä toteutettuja toimenpiteitä niiden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi.

Seinäjoen kaupungin hyvinvointikertomus 2017–2020 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa kesäkuussa 2018. Hyvinvointikertomuksessa kuvataan väestön terveydentilan keskeiset muutokset sekä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tavoitteet. Hyvinvointikertomuksen

avulla on koottu ja jalostettu oleellinen hyvinvointitieto tukemaan kunnassa tehtävää toiminnan suunnittelua ja päätöksentekoa. Hyvinvointikertomuksen vertailukunnat ovat Vaasa, Pori ja Hämeenlinna.

Seinäjoen kaupungin hyvinvointiraportti vuodelta 2018 on esitetty Seinäjoen kaupunginhallitukselle syyskuussa ja hyväksytty kaupunginvaltuustossa marraskuussa 2019. *Raportista on nähtävissä hyvinvointikertomuksen päivitetty indikaattorit saatavissa olleista tiedoista sekä toimialojen toimenpiteet vuosina 2018–2019 asetettuihin tavoitteisiin vastaamiseksi. Raportti osoittaa, että hyvinvoinnin ja terveydenedistäminen on kaikkia toimialoja yhdistävä prosessi.*

Seinäjoen kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ovat:

- Osallisuuden, yhteisöllisyyden ja kulttuurihyvinvoinnin edistäminen
- Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen
- Työn ja toimeentulon varmistaminen
- Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen
- Hyvinvointia tukeva kaupunkiympäristö ja -kulttuuri.

Havaintoja Seinäjoen kaupungin hyvinvointiraportista 2018:

- Seinäjoen kaupungin ehkäisevän mielenterveys- ja

päihdesuunnitelman 2018–2020 valmistelutyössä tuli ilmi, että Seinäjoen kaikissa ikäryhmissä koettiin yksinäisyyttä.

- Vuonna 2017 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan Seinäjoen kahdeksas ja yhdeksäs luokan oppilaista 17,4 % kokivat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Kasvua vuoden 2013 vertailuun on 1,8 % -yksikköä. Seinäjoen osuus on alhaisempi kuin vertailukunnissa tai koko maassa.
- Nuuskan käyttö on lähes kaksinkertaistunut kaikilla koulutusasteilla ja ammatillisissa oppilaitoksissa lähes kolminkertaistunut Seinäjoella vuonna 2017 verrattuna vuoteen 2013. Tupakoinnin trendi on laskeva.
- Lihavuus laskuun -ohjelman seurantaindikaattoreiden ja kouluterveyskyselyn 2017 mukaan lasten ja nuorten lihavuus on lisääntynyt Seinäjoella verrattuna vuoteen 2015. Ohjelmasta on jalostettu vuonna 2017 Healthy Kids of Seinäjoki (HKS) -malli ja -kehitysalusta, jonka tavoitteena on lasten ja perheiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistäminen.
- Seinäjoella työllisten määrä on lähtenyt kasvuun ja työllisten osuus 44,1 % (vuonna 2017) väestöstä on korkeampi kuin vertailukunnissa tai koko maassa keskimäärin.
- Nuorisotyöttömyys on vähentynyt Seinäjoella vuosien 2015–2016 määristä ollen 12,4 % vuonna 2018 ja samaa suuruusluokkaa kuin koko maassa keskimäärin.
- Seinäjoella käytetään vertailukunnista ja muuta maata enemmän perusterveydenhuollon lääkäripalveluja kaikissa ikäryhmissä. Perusterveydenhuollon avohoidon 15–49 -vuotiaiden lääkärikäyntien osuus tuhatta vastaavan ikäistä kohti oli 1 195, kun koko maan arvo oli 883 vuonna 2018.

- Laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus on laskenut Seinäjoella 4,9 %:sta (vuosi 2012) 0,2 %:iin (vuosi 2017). Tämä on alhaisempi osuus kuin vertailukunnissa tai koko maassa.

Terveydenedistämisaktiivisuus (TEA) kertoo organisaation kyvystä edistää terveyttä ja hyvinvointia. Toiminta on kaikilta osin oletetun hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista, kun TEA -pistemäärä on 100. *Seinäjoen kaupungin vuoden 2018 TEA pistemäärä on 73, mikä noudattaa vuosien 2015–2017 tasoa. TEA-viisari on jaettu kuuteen eri toimialaan, joista Seinäjoki sai hyvän tuloksen toimialalla kuntajohto (85) ja perusterveydenhuolto (80).*

Terveydenedistämisaktiivisuus (TEA) kertoo organisaation kyvystä edistää terveyttä ja hyvinvointia.

Seinäjoki sai erityisen hyvän tuloksen kuntajohdon toimialan osiossa seuranta ja tarveanalyysi (Seinäjoki 100, koko maa 85). Tämä osio kuvaa vastuuväestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden seurantaa ja tarveanalyysiä väestöryhmittäin sekä raportointia johtoryhmälle ja luottamushenkilöille. Perusterveydenhuollon toimialan osiossa osallisuus Seinäjoen pistemäärä oli 95 (koko maa 81), mikä kuvaa asukkaiden mahdollisuutta osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin. Kehitettävää Seinäjoella on toimialoilla perusopetus, lukiokoulutus ja liikunta. Taulukossa 6 on verrattu kaupungin ja vertailukaupunkien vuoden 2018 pistemääriä koko maan pistemäärään.

Taulukko 6. Terveystiedon edistämisaktiivisuus Seinäjoella, vertailukunnissa ja koko maassa 2018

Pisteet	Seinäjoki	Vaasa	Pori	Hämeenlinna	Koko maa
Terveystiedon edistämisaktiivisuus	73	73	70	66	70
Kuntajohto	85	90	77	68	79
Perusopetus	69	69	66	66	67
Lukiokoulutus	63	79	79	69	69
Ammatillinen koulutus	-	-	-	-	66
Liikunta	65	74	79	61	73
Perusterveydenhuolto	80	62	46	63	67
Huono tulos 0–25 pistettä, parannettavaa 25–75 pistettä ja hyvä tulos 75–100 pistettä					

Seinäjoen kaupungin vuoden 2019 TEA pistemäärä 68 on laskenut hieman vuoden 2018 pistemäärästä 73. TEA-viisarin kuudesta eri toimialasta Seinäjoen kaupunki sai hyvän tuloksen toimialalla perusterveydenhuolto (80). Toimialan kuntajohto tulos laski vertailuvuodesta 2018 ollen 73.

Seinäjoen kaupungissa on toimittu aktiivisesti toimialoja yhdistävin prosessein hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kansainvälistä tunnustusta on saanut Seinäjoen kaupungin lasten ja perheiden kokonaisvaltaisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen Healthy Kids of Seinäjoen -toimintamalli. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota, että aktiivista toimintaotetta ja resursseja on syytä edelleen vahvistaa ja suunnata ennaltaehkäisevään toimintaan.

Tarkastuslautakunta suosittelee ikäihmisten ikäryhmän huomioon ottamista monipuolisemmin laajassa hyvinvointikertomuksessa. Tarkastuslautakunta kaipaa täydennystä hyvinvointiraportin eri toimialojen toimenpiteiden vaikuttavuuden sisältöön, mittareihin ja arviointiin sekä suosittelemme laatimaan hyvinvointiraporttiin yhteenvedon, josta on tiivistetysti todettavissa keskeinen tieto indikaattoreista ja toimenpiteistä.

6.7. SEINÄJOKI AREENA OY

1 000 €	TA 2019	TP 2019	Poikkeama	Poikkeama- %
Liikevaihto	1 070	991	-79	7 %
Liikevoitto / -tappio	-620	-717	-97	-16 %
Tilikauden voitto /tappio	1	-91	-92	-9 200 %

Seinäjoki Areena Oy on Seinäjoen kaupungin 92,5 %:sti ja Seinäjoen kaupunkikonsernin 97,3 %:sti omistama yhtiö. Yhtiön tehtävänä on vastata omistamiensa kiinteistöjen hallinnoinnista ja liiketoiminnasta. Yhtiö markkinoi ja vuokraa Areena-kiinteistön tiloja sekä konsultoi tilojen käytöstä. Tapahtumiin liittyvä palvelutoiminta suoritetaan pääsääntöisesti kolmannen palveluntuottajan toimesta. Yhtiö ei itse järjestä tapahtumia. Areenan ravintolapalveluiden liiketoimintaoikeus on vuokrattu ulkopuoliselle toimijalle.

Seinäjoen kaupungin näkökulma Seinäjoki Areena Oy:n omistukselle on liikuntatilojen tarjoaminen sekä messukeskuksena toimiminen. Näkemys yhtiön kehittämisvisiosta on, että toimintaa laajennetaan hallitusti suunnitelmallisella kokonaisuuksien kehittämisellä ja rakenteiden uudistamisella. Seinäjoen kaupungin tavoitteet omistukselle ovat liikuntatilojen kehittäminen ja messutoiminnan edellytysten parantaminen. Seinäjoki Areenassa on tilaa noin 22 000 kerrosalaneliötä ja sisätilat mahdollistavat jopa 15 000 hengen tilaisuuksien järjestämisen. Areenatila A on noin 9 500 m²:n messu-, kokous-, juhla-, liikunta- ja näyttelytila. Areenatila B valmistui heinäkuussa 2017 ja sisältää 4 500 m² vastaavia tiloja kuin A-halli. Areenan B-hallin lattiapäällyste on liikuntaan soveltuvaa urheilupinnoitetta, tilassa on myös pukutilat,

ensiaputila ja niin sanottu tuomaripukutilat. Tilojen suunnittelussa on huomioitu liikuntamahdollisuudet unohtamatta elinkeinoelämän tarpeita alueella.

Seinäjoki Areena Oy:n harjoittama jäähallitoiminta Seinäjoen jäähallissa on siirtynyt 1.1.2019 Seinäjoen kaupungin liikuntapalveluiden hoidettavaksi. Järjestely on perustunut resurssien koordinoitumiseen käyttöön sekä yhteensovittamiseen Seinäjoen kaupunkikonsernissa. Seinäjoki Areena Oy:n omistukseen on jäänyt jäähallirakennus, jonka Seinäjoen kaupunki on vuokrannut vuoden 2019 alusta alkaen. Kaupungin maksama vuokran määrä on vuokrasuhteen alussa 130 000 €/vuosi lisätyinä voimassa olevalla arvonlisäverolla. Vuokra on määritelty siten, että se kattaa Seinäjoki Areena Oy:n jäähallin rakentamista varten ottaman lainan lyhennykset ja korot, kiinteistöveron, kiinteistön vakuutuksen, maanvuokran, mainostulojen menetyksen sekä muun korvauksen käyttöoikeuden luovutuksesta. Seinäjoen kaupunki vastaa muista jäähallin käyttöön ja kunnossapitoon liittyvistä kustannuksista sekä mahdollisista peruskorjauskustannuksista. Kun Seinäjoki Areena Oy:n jäähallin rakentamiseen otetut lainat ovat tulleet maksetuiksi vuoden 2024 loppuun mennessä, osapuolet arvioivat erikseen mahdolliset muut järjestelyyn liittyvät tarpeet omaisuusjärjestelyihin.

Yhtiölle asetetut määrätavoitteet ovat 50 kpl isoja tapahtumia, 180 kpl pieniä ja keskisuuria tapahtumia sekä liikuntavuoroja 2 700 tuntia. *Kaikki määrätavoitteet ovat ylittyneet ollen 52 kpl isoja tapahtumia, 249 kpl pieniä ja keskisuuria tapahtumia sekä 4 940 tuntia liikuntavuoroja (A-halli 1 169 h ja B-halli 3 771 h).* Tapahtumien kappalemääräinen keskiarvo vuosina 2010–2016 on ollut 42 kpl isojen tapahtumien osalta ja 178 kpl pienten ja keskisuurten tapahtumien osalta. Tapahtuma luokitellaan isoksi, kun henkilömäärä on yli 400. Isot tapahtumat ovat yhtiön talouden kannalta keskeisiä. A-hallin liikunnan käytötuntien suhteellinen osuus A- ja B-hallin toteutuneesta kokonaistuntimäärästä on vain 24 % syystä, että talvikaudella (noin 3 kk) halliin asennetaan tekonurmipinta, joka rajaa käytettävät lajit pesäpalloon ja jalkapalloon. Tämä katkaisee muiden mahdollisten lajien käyttövuorot kolmen kuukauden ajaksi, mikä vaikuttaa siihen, että muiden lajien harrastajat eivät voi varata niin sanottuja säännöllisiä vakiovuoroja syksystä kevääseen A-hallin osalta. Lisäksi A-hallin liikuntavuorojen käyttöä rajoittavat merkittävästi muut tapahtumat. *B-hallin kaikki arki-illat ovat käytännössä loppuunmyyty, mutta viikonlopuilta on liikuntavuoroja vapaana. B-hallin investoinnin myötä Seinäjoelle on syntynyt uusi iso ja tärkeä lähiliikuntapaikka, jonka toteutunut käyttötuntimäärä on erittäin korkea jo toisena käyttövuotena.*

Laatutavoitteena on, että yhtiön tilat ja toiminta ovat sellaisella tasolla, että ne toimivat markkinointitoimenpiteenä ja lisäävät tilojen käyttömääriä. Tavoitteen toteutumista arvioidaan jälkimarkkinoinnin yhteydessä, mikä toteutetaan isojen tapahtumien jälkeen ottamalla yhteyttä tapahtumajärjestäjään puhelimitse. Saatua palautta Areenan tarjoamasta kokonaisuudesta on ollut pääsääntöisesti hyvää. Yhteistyötä Seinäjoki Areena Oy:n, Into Sei-

näjoki Oy:n ja Congress Oy:n kesken parannetaan siten, että kyseiset yhtiöt selvittävät tapahtumatuottajan toteutamisvaihtoehtoja. Laatutavoitteeksi on lisäksi määritetty henkilöstön työhyvinvointi, jaksaminen ja viihtyminen, mitä tuetaan vuosittain henkilökohtaisesti käytävien keskustelujen avulla ja tavoitteen toteutumista arvioidaan sairauspoissaolojen määrällä, joka vuonna 2019 oli alle viisi päivää/henkilö.

Yhtiölle asetettu tavoite käyttökulujen kattamisesta tulorahoituksella ei toteutunut vuonna 2019. B-hallin myötä Seinäjoen kaupungille maksettava kiinteistövero on kas-

vanut noin 250 tuhanteen €:oon (93 %), mikä on noin neljännes yhtiön liikevaihdosta vuonna 2019 ja keskeisin kuluerä ettei asetettua taloudellisuustavoitetta saavutettu. Asetettu tavoite yhtiölle lainojen ja korkojen hoitamisesta päätösten mukaisesti on toteutunut. Sekä B-hallin rakennusinvestoinnin että A-hallin ravintolan laajennusinvestoinnin lainan lyhennykset ja korot on hoidettu päätösten

sekä maksuohjelman mukaisesti Seinäjoen kaupungilta perittävällä rahoitusvastikkeella, yhteensä noin 575 t€ tilikaudella 2019. A-hallin rakennusinvestoinnin laina on tullut loppuun maksetuksi vuonna 2010. A-sarjan osakkeenomistajana 13 997 kpl osakkeita (omistusosuus 94,5 %) Seinäjoen kaupungilla ei ole ollut tarvetta maksaa yhtiölle hoitovastiketta koko Seinäjoki Areena Oy:n toimintahistorian aikana eikä myöskään viimeksi päättyneellä tilikaudella 2019. B-sarjan osakkeenomistajana 661 kpl osakkeita (omistusosuus 62,6 %) Seinäjoen kaupunki on maksanut yhtiölle neliöihin perustuvaa hoitovastiketta 28 t€ tilikaudella 2019.

Tarkastuslautakunnan jäsen Päivi Nikkarikoski ei esteellisenä osallistunut Seinäjoki Areena Oy:n arviointiin.

Seinäjoki Areena Oy:n toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen pääosin. Kaikki tapahtumille ja liikuntavuoroille asetetut määrätavoitteet toteutuivat. B-hallin investoinnin myötä Seinäjoelle on syntynyt uusi ja iso lähiliikuntapaikka.

Taloudellisuustavoite toiminnan käyttökulujen kattamisesta tulorahoituksella ei toteutunut.

Tarkastuslautakunta suosittelee arvioimaan yhtiön toiminnan kriisiherkkyyden.

6.8. MATERIAALIHALLINTO: HANKINTOJEN KILPAILUTUKSET JA SOPIMUKSET

Osana vuoden 2019 toiminnan arviointia tarkastuslautakunta on pyytänyt selvityksen materiaalihallinnon tulosityksikön kilpailutuksista ja sopimuksista. Materiaalihallinnon tulosityksikön tehtävänä on tuottaa logistiikkapalveluja kaupunkikonsernille sekä sidosryhmille kuten Seinäjoen Seudun hankintarenkaalle, jonka jäseninä ovat Ilmajoen kunta, JIK ky, Kurikan ja Lapuan kaupungit, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy, Seinä-

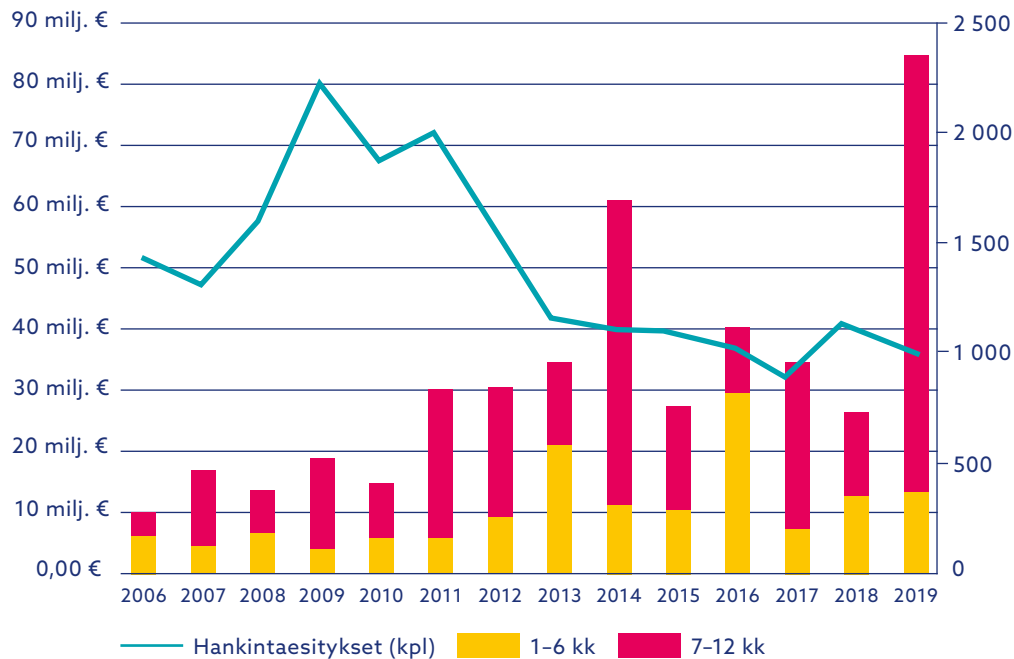
noista sekä varastopalveluista. Kaupunkiympäristön toimiala vastaa yhdyskuntatekniikan ja talonrakennuksen urakoista sekä teknistä toimialaa koskevien suunnittelupalveluiden hankinnoista. Materiaalihallinnossa toimii hankintajohtaja, hankinta- ja varastopäällikkö, viisi hankinta-asiantuntijaa, varastonhoitaja ja kaksi varastotyöntekijää. Varastotoimi tuottaa varastopalveluja kaupunkikonsernille ja lisäksi joillekin Seinäjoen Seudun hankintarenkaan jäsenille.

Vuonna 2019 tehtyjen hankintapäätösten arvo oli noin 84,9 milj. €. Yksittäishankinnoista on siirrytty yhä kattavammin laajempiin tuote- ja palveluryhmien hankintakokonaisuuksiin.

joen Koulutuskuntayhtymä ja Seinäjoen Seurakunta. Seinäjoen kaupunki on mukana Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin hankintarenkaassa. Materiaalihallinto vastaa kaikista kaupungin palvelu- ja materiaalihankinnoista, Seinäjoen Seudun hankintarenkaan hankin-

Hankintatoimi käsitteli 795 kpl hankintatoimeksiantoa vuonna 2019 (2018: 1 034 kpl). Vuonna 2019 tehtyjen hankintapäätösten arvo oli noin 84,9 milj. €. Yksittäishankinnoista on siirrytty yhä kattavammin laajempiin tuote- ja palveluryhmien hankintakokonaisuuksiin. *Kansallisen kynnysarvon ylittäviin tarjouspyyntöihin on saatu keskimäärin 4,3 tarjousta tarjouspyyntöä kohden vuonna 2019, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Saatujen tarjousten lukumäärä vaihtelee yhdestä neljäänkymmeneen tarjouspyyntöä kohden.* Kuviossa 3 on nähtävissä hankintaesitysten lukumäärän ja hankintapäätösten euromääräisen arvon kehitys vuosina 2006–2019. Vuonna 2014 hankintapäätösten euromääräiseen arvoon sisältyy hankintatoimeksianto ikäihmisten asu- mispalvelut ja vuonna 2019 hankintatoimeksianto lastensuojelun laitoshuolto mukaan lukien Seinäjoen Seudun hankintarenkaan osalta JIK ky ja Lapuan kaupunki.

Kuvio 3. Hankintaesitysten lukumäärä ja hankintapäätösten euomääräinen arvon kehitys vuosina 2006–2019

Hankinnat on tehtävä EU-direktiivin, kansallisen lainsäädännön ja kaupungin hankintasäännön sekä hankintaohjeen mukaisesti. *Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat eli pienhankinnat toteutetaan ensisijaisesti käyttämällä kaupungin valmiita hankintajärjestelyjä esimerkiksi puitesopimus tai muu sopimus. Asianhoitajan on aina ennen uutta hankintaa varmistettava, onko kaupungilla hankinnan kohteesta voimassa olevaa sopimusta. Erikseen toteutettavat pienhankinnat on pääsääntöisesti kilpailutettava. Myös arvoltaan erittäin pienissä hankinnoissa tulee hyödyntää kilpailua ja markkinoilla olevaa tarjontaa sekä vertailla hintoja eri toimittajien välillä.* Pienhankinnoista ei tarvitse julkaista kansallista Hilma-hankintailmoitusta, mutta tarjoukset on pyydetty kilpailun aikaansaamiseksi riittävän monelta toimittajalta, mikäli se on mahdollista. Lisäksi on mahdollisuuksien mukaan julkaistava avoin tarjouspyyntö. Kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen ilmoittamisessa noudatetaan säädettyjä lakeja ja asetuksia. Uudistettu hankintalaki tuli voimaan vuoden 2017 alusta lukien. Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat julkaistaan Hilma-hankintailmoituksena. Hilma eli hankintailmoitukset.fi on julkisten hankintojen ilmoituskanaava, jossa julkisen sektorin ostajat ilmoittavat tulevista hankinnoistaan, käynnissä olevista kilpailutuksistaan sekä päättyneiden kilpailutusten tuloksista. Materiaalihallinnon hankintapäätösten euomääräisestä arvosta on Hilma-hankintailmoituksia 95 %.

Ennen hankinnan käynnistymistä on aina arvioitava, onko hankinta tarpeen toteuttaa ja hankintaan on varattu määräraha. Jos hankinnan toteuttaa hankintatoimi, tulee hankintaa tarvitsevan yksikön tehdä hankinnan kohteesta materiaalihallintoon hankintaesitys hankinnan toteuttamiseksi. Hankintaesityksellä tulosyksikön päällikkö valtuuttaa materiaalihallinnon toteuttamaan hankinnan. Hankintalaissa ei ole tarkempia määräyksiä kansallisen hankinnan tarjouspyynnön sisällöstä. Materiaalihallinnon tulosyksikön kansallisen kynnysarvon ylittävän palveluhankinnan tarjouspyynnön tyyppiesimerkissä on 24 kohtaa, jotka käydään läpi tarjouspyynnön laadintavaiheessa. Laadunmääritys tapahtuu kunkin toiminta-alueen erityistarpeiden

Tarjouspyynnöt käydään jokaisen asiakkaan kanssa läpi.

pohjalta. Hankintayksiköllä on vastuu siitä, että laatuvaatimukset asetetaan riittävän korkealle. Laatuvaatimuksia ei tule kuitenkaan asettaa korkeammiksi, kuin mitä kulloinkin on tarpeellista. Tarjouspyynnöt käydään jokaisen asiakkaan kanssa läpi. Jokaisesta hankinnasta tehdään kirjallinen sopimus tai tilaus. Asianhoitaja vastaa hankintaan liittyvien asiakirjojen huolellisesta säilyttämisestä. Sopimusten arkistointi on sähköisessä Laari –asianhallintajärjestelmässä.

Kaikki hankinnat tulee toteuttaa kustannustehokkaasti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat ja sosiaaliset kriteerit huomioiden. Tilinpäätöksen 2019 tulosityksikön toteutumisvertailun mukaan hankinnat ovat pääosin toteutuneet tarkoituksenmukaisina ja asiakkaiden tarpeita vastaavina. Erillistä asiakastytytyväisyyskyselyä ei ole toteutettu. *Materiaalihallinnon hankinta-asiantuntijoilla on oma erityysosaamisalueensa ja he jakavat tietoa keskenään, mikä mahdollistaa tarvittaessa toistensa sijaistamisen. Hankintatehtävä edellyttää hankintojen perusosaamista sekä erikoisosaamisen kehittämistä.*

Materiaalihallinnon näkemyksen mukaan tämän päivän haasteita ovat muuttuva lainsäädäntö, sopimusten elinkaaren hallinta, tuotteiden elinkaari, tarpeiden kasvu vastaan kustannukset, yritysten odotukset vastaan kaupungin kyvykkyys, investointi vastaan leasing ja budjetti vastaan kehittäminen. Materiaalihallinnon

operatiivisen toiminnan merkittävimpana riskinä on vuodesta 2004 lähtien käytössä ollut hankintajärjestelmä TK-Matha, jonka elinkaari on jo päättynyt. Järjestelmä ei täytä työvälineenä strategisesti tärkeän hankintatoiminnan tarpeita.

Seinäjoen kaupungissa on asetettu hankintojen kehittämiseksi työryhmä ajalle 2.1.–30.9.2020. Työryhmän tavoitteena on kaupungin hankintastrategian edistäminen ja valmiiksi saattaminen mukaan lukien hankintaohjeiden päivittäminen sekä innovatiivisten hankintojen kehittäminen muun muassa valtakunnallista Hankinta-Suomi verkostoyhteistyötä hyödyntäen.

Valtiovarainministeriö ja Kuntaliiton uusi yhteistyöfoorumi nimeltä Hankinta-Suomi kehittävät koko julkisen sektorin hankintoihin uutta strategiaa, jossa pureudutaan yhteiskunnallisiin ilmiöihin, kuten ilmastonmuutokseen, kilpailukykyyn, työttömyyteen ja harmaaseen talouteen. Tämä yhteinen strategia muistuttaa kuntia hankintastrategian merkityksellisyydestä.

Hankintastrategian merkityksellisyys on huomioitu Seinäjoen kaupungissa asettamalla työryhmä kaupungin hankintastrategian edistämiseksi ja valmiiksi saattamiseksi.

Tarkastuslautakunta suosittelee huolehtimaan materiaalihallinnon riittävästä hankintaresursseista sekä hankintaosaamisen ylläpidosta ja vahvistamisesta.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota materiaalihallinnon uuden sähköisen hankintajärjestelmän investointitarpeeseen. Vuodesta 2004 lähtien käytössä olleen TK-Matha-järjestelmän elinkaari on päättynyt eikä täytä työvälineenä strategisesti tärkeän hankintatoiminnan tarpeita.

Lisäksi tarkastuslautakunta haluaa kiinnitettävän huomiota hankintaprosessissa hankintasopimuskausien aikaiseen seurantaan ja valvontaan sekä sopimusten mukaisten hankintojen toteutumiseen, mistä vastaa hankinnan tehnyt yksikkö hankintatoimen tukemana.

Tarkastuslautakunta suosittelee varmuusvarastojen lakisääteisen tason varmistamista säännöllisin väliajoin.

7. Yhteenveto

Vuonna 2019 kuntatalouden heikkeneminen jatkui ja on ennakkotietojen mukaan historiallisen heikko. Tilinpää-tösarvioiden mukaan 56 kunnan vuosikate oli negatiivinen, kun vuonna 2018 näiden kuntien määrä oli 43 ja vuonna 2017 vain 4. Seinäjoen kaupungin talouden tervehdyttämiseen liittyvä työ aloitettiin jo vuoden 2019 alussa, kun kaupungin talouden tilanne heikentyi merkittävästi vuonna 2018. Vuoden 2019 säästötavoitteesta 9,0 milj. € jäi toteutumatta 3,1 milj. €.

Kaupungin vuosikate oli negatiivinen 0,2 milj. €, joka osoittaa kaupungin tulo-rahoituksen olevan heikko. Rahoituslaskelma kertoo, että Seinäjoen talous ei ole tasapainossa. Investoinnit rahoitettiin vieraalla pääomalla, käyttötalouteenkin tarvittiin velkarahoitusta ja vieraan pääoman lyhentämiseen on jouduttu ottamaan lisälainaa. Tase on heikentynyt oman pääoman pienentyessä ja vieraan pääoman kasvaessa. Vuoden 2019 tulos on alijäämäinen kuten vuonna 2018. Edellisiltä vuosilta kertynyttä ylijäämää on kaupungin taseessa 13,5 milj. €. Tarkastuslautakunta on korostanut vuosittaisissa arviontikertomuksissa heikkoja tunnuslukuja ja niiden kehityssuuntaa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkistrategiassa ja päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestäväan kehitykseen ja strategian mukaisten tavoitteiden tulee olla linjassa taloussuunnitelman kanssa. Tarkastuslautakunta edellyttää kolmen vuoden talouden sopeuttamisohjelman laatimista Seinäjoen kaupungin talouden tasapainottamiseksi.

Seinäjoen kaupungin kaupunkistrategian toteutumisen sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen esittämistavasta johtuen tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä ovat vuonna 2019 olleet arviointisuunnitelman mukaiset arviointikohteet. Kaupunki on strategian mukaisesti toiminut aktiivisesti asema-alueen rakentumisen käynnistämiseksi. Kokonaisuuteen sisältyy perhepalvelukeskus Aallokko, jonka osalta tarkas-

tuslautakunta suosittelee, että rakentaminen saataisiin pikaisesti käyntiin. Kaupunginhallituksen 28.10.2019 antaman selvityksen mukaan vuonna 2020 rakennusinvestointien osalta pilotoidaan investointien vaikuttavuuden arviointia. Tämä sisältää investoinnin tulot, vaikutuksen käyttötalouteen, hyötyvaikutukset ja kiireellisyyden, min-kä tarkastuslautakunta toivoo ohjaavan investointien priorisointia ja taloudellisten edellytysten parempaa ennakointia pidemmällä ajanjaksolla.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Seinäjoen kaupungissa on tehty ja on ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin erikoissairaanhoidon menojen kasvun pysäyttämiseksi. Tarkastuslautakunta suosittelee asukkaiden tietoisuuden lisäämistä Seinäjoen kaupungin kiirevastaanoton vastaanotto toiminnasta tiedottamisella ja markkinointitoimenpiteillä. Tulisiko kiirevastaanotolle rakentaa oma brändi sinne hakeutumisen ja ohjautumisen tueksi?

Hankintastrategian merkityksellisyys on huomioitu Seinäjoen kaupungissa asettamalla työryhmä kaupungin hankintastrategian edistämiseksi ja valmiiksi saattamiseksi. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota materiaalihallinnon uuden sähköisen hankintajärjestelmän investointitarpeeseen. Vuodesta 2004 lähtien käytössä olleen TK-Matha-järjestelmän elinkaari on päättynyt eikä täytä työvälineenä strategisesti tärkeän hankintatoiminnan tarpeita. Lisäksi tarkastuslautakunta haluaa kiinnitettävän huomiota hankintaprosessissa hankintasopimuskausien aikaiseen seurantaan ja valvontaan sekä sopimusten mukaisten hankintojen toteutumiseen, mistä vastaa hankinnan tehnyt yksikkö hankintatoimen tukemana.

Tarkastuslautakunta kiittää vuoden 2019 arviointikohteita hyvästä yhteistyöstä.

SEINÄJOEN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Seinäjoki 12.5.2020

Aarne Heikkilä
puheenjohtaja

Jesse Luhtala
varapuheenjohtaja

Mari Haapaniemi
jäsen

Jani Kantokoski
jäsen

Liisa Lintala-Vasanko
jäsen

Anneli Manninen
jäsen

Juhani Martikkala
jäsen

Päivi Nikkarikoski
jäsen

Seinäjoki

AVARUUDEN PÄÄKAUPUNKI

TILAA KAIKELLE HYVÄLLE.

Seinäjäjoki

